sosyalist yol

AYLIK DERGİ KASIM 1975 - SAYI : 5

sosyalist yol

Kasım — 1975 Sayı : 5

İÇİNDEKİLER

SOSYALİST YOL Aylık Dergi Sayı : 5
KASIM/1975, Sahibi : Telat Kılıç Yazı
İşleri Müdürü Şafak KUTAL Adres:
Alayköşkü Cad. Sıdıka Batu İşhanı,
No: 13 Kat: 3, Oda: 303, CAĞALOĞLU
— İSTANBUL, Dizgi - Baskı Yelken
Matbaası Dağıtım: İstanbul Dağıtım.

Sosyalizmde Bürokratik Sapmanın Tarihsel ve Teorik Kökenleri

— I —

«Çalışanların kurtuluşu bizzat çalışanların yapıtı olacaktır.»

«Bürokratik ve askerî makinayı yok etmek, gerçekten halkçı olan her devrimin ilk koşuludur.»

K. MARX

Mehmet Ali AYBAR

Büyük Ekim devrimi Rusya'ya özgü koşullarda gerçekleştirildi. Bu da kuşkusuz sosyalizmi kurmak için izlenen yola, Rusya'ya özgü bir biçim verdi. Giderek meydana getirilen sosyalizm de Sovyet «Model»i bir sosyalizm oldu. Lenin, geribırakılmış bir toplumda sosyalist devrim olabileceğini ortaya koydu. Ve tüm geri bırakılmış toplumlara, sıçrama yapmaları için bir tramplen uzattı. Ayrıca Dünya işçi hareketi, 2. Enternasyonal'in kuyrukçu liderlerinin etkisinden iyice sıyrılmak olanağı buldu: İşçi sınıflarının devrimci kanatları, bolşevik partisi «Model»inde örgütlenen Komünist partileri saflarında toplandı. Böylece, başıangıçta yerel bir karekter taşıyan ve yaşamını, ileri endüstri toplumlarında patlak vermesi beklenen devrim hareketlerine bağlıyan Rus devrimi, evrensel boyutlara ulaştı. Sovyetler «Model»inin evrensel olduğu, proleterya diktatoryasının Dünyanın her verinde «Sovyetler» biçiminde gerçekleştirilebileceği ileri sürüldü.

Beri yandan Lenin'in «ekonomizm»le mücadelesi, «sınıf-bilinç», «sınıf-öncü», «sınıf-parti» sorunlarında önemli yeni gelişmelere neden olmuştur.

Önce Lenin'in, devrimle birlikte yapılması gereken işler hakkındaki düşüncelerini öğrenelim.

PARİS KOMÜNÜ ve EKİM DEVRİMİ

Lenin'in, sosyalist devrim hakkındaki düşüncelerini, devrimin arefesinde yazdığı Devlet ve Devrim adlı kitapçıkta buluruz. Ağustos-Eylül 1917'de yazdığı bu kitapçıkta Lenin, Devletin eriyip yok olması, (déperis-

sement), hakkındaki marksist teoriyi, 2. Enternasyonal'in opportünist liderlerine karşı savunurken, bu teorinin devrimci yanını ön plana çıkarır. Eriyip yok olacak olan, Kautsky ve arkadaşlarının ileri sürdükleri gibi, burjuva Devleti değildir. Devrimciler, üretici güçlerin sonuna kadar gelişmesini ve Devletin eriyip yok olmasını boş yere beklemiyeceklerdir. Eriyecek olan burjuva devleti değildir. Burjuva devleti yok edilecektir. Proletarya, *«bürokratik ve askeri Devlet makinasını kıracak, yok edecektir Kıta Avrupasında gerçekten halkçı olan her devrim hareketinin ilk işi budur.»* Marx, Fransa'da «Sivil Savaş 1871,» adlı kitabında ve Kugelmann'a yazdığı 12 Nisan 1871 günlü mektupta, bunu pek açık biçimde belirtmektedir: *«İşçi sınıfı hazır bulduğu bir Devlet makinasına sadece el koymak ve onu öz amaçları için kullanmakla yetinemez... Fransa'da gelecek devrim, şimdiye kadar olduğu gibi Devlet makinasını başka ellere devretmiyecek, bu makinayı yok edecektir.»* (Adı geçen kitap, s.49,79, Ed. Soc. Paris 1946.) Burjuva Devletinin bürokratik makinası, meslek ordusu, jandarması, polisi mahkemeleri, zindanları ki, hepsi de işçi sınıfını baskı altında tutmak için kurulmuştur, evet bürokratik ve askeri makinası devletin, devrimden sonra, yani emekçi çoğunluğun kendisi iktidar olunca zaten büyük ölçüde işe yaramaz hale gelecektir: burjuva azınlığını zararsız hale getirmek için, çok ağır, çok gereksiz bir makina haline gelecektir. Kaldıki yapısı bakımından da bu makina Proletarya ıktidarına hizmet edemez. Hele bürokrasi ile, bürokratik bir Devlet makinası ile sosyalizm asla bağdaştırılamaz. Bütün bu kurumlar, bu bürokratik ve askeri makinalar, emeği tutsak etmek içindir. İşçi sınıfının ilk iktidarı olan Paris Komünü, ilk iş olarak bu makinaları kırdı, yok etti. Artık bundan böyle, topluma hizmet için bir takım yetkilerle donatılmış olan kişiler, toplumun üstünde varlıklarmış gibi davranamıyacaklardı. Toplum işlerini, işçi sınıfı, emekçiler kendi aralarından seçtikleri ve her an azledip işten çekebilecekleri görevliler görecekti. Bunların maaşları bir işçinin ücreti kadardı. Böylece makam, memuriyet peşinde koşma hastalığından da kurtulunmuş olacaktı. Marx, Paris Komününün kararnamelerle yürürlüğe koyduğu bu kuralları, sosyalist devrimin temel koşulları haline getirdi. Burjuva Devletinin bürokratik ve askeri makinası kırılacak; onun yerine silâhlı işçilerin iktidarı geçecek ve kamu hizmetleri ve görevleri işçilerin, köylülerin, aralarından seçecekleri ve her an azledip görevden geri çekebilecekleri, işçiler kadar maaş alan kişiler tarafından yürütülecekti...

Devlet ve Devrim'de Lenin yukarıki tabloyu aynen benimsediğini yazar. Bürokrasi yok edilecektir; mesleki ordu yok edilecektir. Devrimin kıracağı Devlet makinasının yerini proletaryanın silâhlı öncüleri alacaktır. Kamu görevlerini emekçilerin aralarından seçecekleri ve her an azledebilecekleri, «denetçiler» ve «muhasebeciler» yapacaktır. Devrimin yeni organı 1917'nin başlarından beri kuruluveren Sovyetler, yani işçi-asker-köylü milletvekillerinden oluşan halk heyetleri olacaktır. Sovyetlerin yanı sıra işçi sendikalarını ve silâhlı işçi milislerini, köylü partizan çetelerini ve Kızıl Muhafızlarını da saymak gerektir. Yeni devletin organları, Ekim devri-

minden önce halk yığınlarının içinden doğmuş ve Şubat devriminden sonra kurulan burjuva iktidarına paralel olarak görev yapmağa başlamıştı bile. Ancak Lenin, bürokrasinin bir hamlede yok edilmiyeceğini yazıyor; bunun zaman alacağını söylüyordu:

«Bürokrasiyi bir hamlede ve her yerde büsbütün ortadan kaldırmak, söz konusu değildir. Bu bir ütopyadır. Ama eski idare makinasını derhâl parçalamak ve bürokrasinin derece derece ortadan kaldırılmasını sağlayacak olan yeni bir makina kurmaya başlamak, bir ütopya değildir; Paris Komününün deneyidir. Ve devrimci proletaryanın doğrudan ve birinci derecedeki görevidir. (...) Biz ütopyacı değiliz. Her çeşit İdareden, tüm bağımlılıklardan birden bire kurtulma düşleri içinde değiliz. Proletarya diktatörlüğünün oynayacağı rolü kavramamış olmaktan ileri gelen bu gibi anarşist düşleri, marksizme kesinleğin yabancıdır ve aslında sosyalist devrimin, insanların değişecekleri, bambaşka olacakları ileri bir zamana kadar ertelenmesine yol açar. Biz sosyalist devrimi, bugünün insanları ile, onları oldukları gibi kabul ederek istiyoruz. Bağımlılıktan, denetlenmekten, «denetciler» ve «mühasebeci»lerden vaz geçmiyen bugünün insanları ile istiyoruz. Yapılması gereken, tüm sömürülenlerin, tüm çalışanların silâhlı öncüsüne, proletaryaya, bağımlılanmaktır. Hemen şimdiden bugünden başlayarak, Devletin memurlarının, özgür «hiyerarşisi» yerine, «denetçi» ve «muhasebecilerin» sade görevlerini koyabiliriz, koymalıyız. Bu sade görevler, daha şimdiden kentlilerin gelişme düzeylerine genellikle uygun düşen, onların «bir işçi ücreti karşılığında» yapabilecekleri işlerdir. Biz kendimiz, işçiler, işçilik deneylerimizden güç alarak ve iktidarın sahibi olan silâhlı işçilerin koruduğu, demir gibi, sıkı bir disiplin kurarak ve şimdiyedek Kapitalizmin yaratmış olduklarını çıkış noktası yaparak, büyük üretimi kendimiz organize edeceğiz. Ve biz işçiler, Devlet memurlarını, direktiflerimizi yerine getiren sade ajanlar, mütevazi bir ücret karşılığında «denetçilik ve muhasebecilik» yapan, bize karşı sorumlu ve azledebileceğimiz, görevden alabileceğimiz kişiler durumuna getireceğiz. (Buna karşılık her derecedeki, her çeşit, her sınıf uzmanları koruyacağız kuşkusuz.) Proleterce görevimiz budur. Proletarya devrimini yaparken, ilk ele alınabilecek ve alınması zorunlu olan işler bunlardır. Büyük üretime dayandırılan bu ilk tedbirler, her çeşit bürokrasinin kendiliğinden derece derece eriyip yok olmasına ve bir düzenin - tırnak içinde olmıyan ve ücretli köleliğe benzemeyen bir düzenin - derece derece kurulmasına yol açacaktır. Öyle bir düzen ki, gittikçe sadeleşen denetim ve muhasebe görevleri, herkes tarafından sıra ile yapılacak ve giderek bunlar, bu görevler birer alışkanlık haline geldikten sonra, özel kişilerin özel görevleri olarak, ortadan büsbütün kalkacaktır.» (Lenin, Devlet ve Devrim, s. 48-49, Ed Soc. Paris 1947).

O günlerde Lenin iyimserdi: Avrupanın endüstrileşmiş ülkelerinde proletarya devrimlerinin bir birini izleyeceğine inanıyordu. «Tek ülkede sosyalizm» teorisinden çok uzaklarda bulunuluyordu. Onbeş yirmi yılda devlet mekanizmasının bürokrasiden temizlenebileceğini sanıyordu. Dev-

letin eriyip yok olması konusunda da umutluydu. Engels'in yerinde tanımı ile: «Devlet, özel bir baskı gücüdür». Proletarya devrimi bu «bürokratik ve askeri özel baskı gücünü» kırıp yok edecek, yani büyük çoğunluğun küçücük bir azınlık tarafından baskı altında tutulmasına son verecek ve yerine burjuvaziyi baskı altında tutan proletaryanın, yani «çoğunluğun özel baskı gücünü» geçirecektir, «proletarya diktatoryasını» kuracaktır. Bu yeni Devletin kuruluşu —Lenin buna yarım-Devlet de diyor— üretim araçlarının özel mülk olmaktan çıkartılıp, tüm toplumun mülkü haline getirilmesi ile aynı zamana rastlıyacaktır; iktidarın ele geçirilmesi ile üretim araçlarının toplum mülkiyetine geçirilişi, madalyanın iki yüzü gibi bir birine bitişiktir. Yeni Devlette burjuva parlamanterizminin yerini, «yasama» görevi ile «yürütme» görevinin birleştirildiği bir sistem alacaktır.

Paris komünü örneğinde olduğu gibi işçilerin, köylülerin, emekçilerin kendi aralarından seçtikleri temsilciler, hem yasaları yapacaklar, hem de uygulayacaklardır. Uygulamadaki aksaklıkları yakından izlemek olanağını bulacaklar ve seçmenlerin karşısında sorumlu olduklarından, bunlar tarafından her an temsilcilikten af edilebileceklerdir. Siyasal güç de, idare makinası da, silâhlı güçler organizasyonu da doğrudan üreticilerin elinde ve denetiminde olacaktır. Bu proletarya diktatoryasıdır. Yani büyük çoğunluğu oluşturan emekçilerin, işçi sınıfının öncülüğünde, sömürücü sınıfları baskı altında tutmaları; burjuvaziye emekçi yığınlarını yeniden sömürme fırsatı vermemeleridir.

Proletarya diktatoryası aslında gerçek bir demokrasidir. Devlet gücü büyük çoğunluğun buyruğundadır. Ne var ki, bu Devlet, yada yarı-Devlet, sürdürülen sınıf mücadelesi sonucunda sosyal sınıfların yok olması ile —baskı altında tutulacak sınıf kalmayacağından— zamanla eriyecek ve yok olacaktır.

Bu Devlet, yada yarı-Devletin nitelikleri şöyle özetlenebilir:

a — Devlet makinası işçi sınıfının öncülüğünde, tüm emekçilerin buyruğundadır. Doğrudan doğruya emekçilerin elinde ve yürütümündedir; b — Devlet makinasında bürokrasiye ve bürokratik yöntem ve hiyerarşiye yer yoktur; c — Yerel ve öz yönetim ağır basar; ç — Devlet işlerinde açıklık esastır; d — Devlet makinası, işçi sınıfının burjuvaziye karşı yürüttüğü sınıf mücadelesinin aracıdır; e — Devlet makinası güçlenmeğe yönelik değil, gittikçe daha güçsüz hale gelerek erimeğe ve sonunda yok olmaya mahkûmdur.

Proleter iktidarının bu yarı-Devleti, üretim araçlarını toplum malı haline getirip, emeğin kurtuluşunu sağlar sağlamaz, erimeğe başlayacaktır. Marksist teoriye göre eriyecektir; erimelidir. Marx'ın, Engels'in, Lenin'in bu konudaki görüşleri aynıdır.

Stalin, sonradan, bu teorinin yeterince geliştirilmediğini ileri sürecek ve «Kapitalist çenberleme» devam ettikçe Devletin güçlenmesi gerektiğini söyleyecektir. Ve sözde geliştirdiği Devlet teorisine dayanarak, devrimin evlâtlarını yiyen korkunç polis devletini ve emekçi yığınlarından kopuk bürokrasinin egemenliğini kuracaktır.

Bu ters gelişme içine nasıl girildiğini, şimdi daha yakından görmeğe çalışalım.

ESKİNİN DİRENCİ

Sovyetler Birliği deneyi, asıl zor olanın, eski egemen sınıfları devirmek olmayıp, eski sosyal ilişkileri, parçalamak, yok etmek olduğunu ortaya koymuştur. Çünkü eski sosyal ilişkiler, bin bir yoldan yaşamını sürdürür. Ve yaşamlarını sürdürdükleri sürece de, eski sömürü düzenine benzer yeni bir sömürü ve baskı rejiminin, bu ilişkiler üzerinde kurulmasına her zaman olanak olur.

Devrimden sonra Sovyet iktidarının karşısına önce idare makinası çıktı. Devlet çarkını işletmek gerekiyordu. Oysa memur kadroları devrimin karşısındaydı. Hepsini değiştirme olanağı da yoktu. Piramidin tabanına inildikçe karşı komalar daha da artıyor; Bolşevik partisinin ve (Sovnarkom)'un buyrukları, memurlar piramidinin tabanına indiğinde, çoğu kez bambaşka bir biçime giriyordu. Lenin bundan acı acı şikâyet eder. Devrim beş yaşına bastığı günlerde Lenin hâlâ Devlet makinasından yakınır. «Birçok budalalıklar yapıyoruz» diye itiraf ettikten sonra, «Neden bu budalalıkları yapıyoruz?» diye sorar ve nedenlerini sıralar:

«Birincisi, der, geri bir ülkeyiz; İkincisi, ülkemizde eğitim, pek azdır; Üçüncüsü yardım görmüyoruz; uygar Devletlerden hiç biri bize yardım etmiyor. Tersine hepsi de bize cephe almış, bize karşı çalışıyor. Dördüncüsü, kabahat Devlet makinamızdadır. Eski devlet makinasını miras aldık; bu da felaketimiz oldu. Devlet makinası çoğu kez bize karşı işliyor. İşler şöyle cereyan etti. 1917'de iktidarı aldığımız zaman, Devlet makinası bizi sabote etti; tekerleğimize çomak soktu. O sırada biz çok ürktük ve «lütfen geri gelin» dedik. Geri geldiler, bu da bizim felâketimiz oldu. Halen kocaman memur ve müstahdem yığınlarımız var, ama bu personeli etkili biçimde yönetebilecek, gereğince eğitilmiş elemanlarımız yok. Gerçekten, çoğu kez, Devlet iktidarına sahip olduğumuz dorukta, makina iyi kötü işliyor, oysa, orada, tabanda, başlarına buyruk olarak kumanda edenler, onlardır ve bunu o biçimde yapıyorlar ki, çoğu kez bizim tertiplerimize karşı davranıyorlar. Dorukta, tam olarak bilmiyorum ama, sayıları her halde sadece bir kaç bin, ya da en çok bir kaç onbin olan, bizimkiler var. Oysa tabanda, çar ve burjuva toplumundan bize miras kalmış ve kimi bilinçli, kimi bilinçsiz olarak bize karşı çalışan yüzbinlerce eski memur var.» (Lenin, yapıtları C. 33, s. 440-441).

Eski memurların Devrime karşı komaları, sadece buyrukları savsaklamak yada ters uygulamaktan ibaret değildi. Bunların devrime kötülüğü, asıl eski burjuva ilişkilerini yeni makina içinde sürdürmeleri idi. Eski hiyerarşi, eski alışkanlıklar ve imtiyazlı durumlar hortlamakta gecikmedi. Devrimin yetiştirdiği yeni memur kadroları da eskilere ayak uydurdular. Aslında Devlet idare makinası eski makinaydı. Kalıp eskiydi. Parçaların

bir kısmı da eski olunca, makina ister istemez eskisi gibi işlemeye başladı. Halkla ilişkiler de kısa zamanda eskisi gibi oldu. Ve Devlet idaresi bürokrasinin egemenliğine geçti.

Kuşkusuz Sovyet iktidarı bu durumla mücadele etti. Örneğin «Devlet Kontrolü Halk Komiserliği» adında yeni bir komiserlik kuruldu. Bu komiserlik Parti buyruklarının sabote edilmeden uygulanması için çaba harcayacaktı. Ama asıl hastalık bürokratik ilişkilerin sürdürülmesindeydi: Aksaklıklarla mücadele için yeni bürokratik kurumlar yaratılıyordu.

İşçi, asker ve köylü temsilcilerinden oluşan Sovyetler, hukuk bakımından siyasal iktidarın en yüce organları olarak görünmekle birlikte, gerçekte kısa zamanda, hemen hemen etkisiz organlar haline gelmişlerdi. Gerçekten devrimden sonra (26 Ekim 1917), Sovyetler Panrus Kongresi, bir Merkez Yürütme Komitesi (V. Ts.I.K.) ile bir de Halk Komiserleri Konseyi (Sovnarkom) kurulmasına karar vermiş olduğundan, üstelik kongrelerin daha seyrek toplanması kararlaştığından, işçilerden, köylülerden askerlerden oluşan bu organın ağırlığı kalmamıştı. Zamanla bir sade kayıt organı haline geleceklerdir. Yani iki toplantı arasında merkez organlarının aldığı kararları onaylamakla yetineceklerdir.

Kaldı ki, ne Merkez Yürütme Komitesi (V.Ts.I.K.), ne Halk Komiserleri Konseyi (Sovnarkom) iktidarın gerçek temsilcileri idi. Asıl iktidar Bolşevik partisinin Merkez Komitesinde idi. Bu soruna ilerde yeniden döneceğiz. Burada iktidarın işçilerden, köylülerden, askerlerden kopuşuna işaretle yetiniyoruz.

Merkeziyetçi, hiyerarşik, bürokratik bir Devlet Makinası kuruluyordu. Devrimin ilk günlerinden itibaren Devlet makinasının halktan kopuk bürokratik karekterini daha da belirgin hale getirecek olan bir siyasal polis örgütü kuruldu: Çeka... Çeka devrimi korumakla görevli idi. Savaş yıllarında casuslarla, sabotajcılarla mücadele etmişti. Giderek işbirlikçilerle, menşevik'lerle, ihtilalci sosyalistlerle de amansızca savaştı. Hatta bir aralık Bolşevik Partisinin iç işlerine bile karıştı. Çeka'nın «devrimci tedhiş»i temsil ettiği ileri sürülmekteydi. Çeka tam anlamıyla başına buyruk bir örgüttü: Aramalar, tevkifler yapar; insanları yargılar, cezalara çarpar ve verdiği cezaları yerine getirirdi. Halk komiserleri konseyine ve Sovyetler Yürütme Komitesine hesap verirdi. Ancak her şey olup bittikten sonra hesap vermesi, Çeka'nın ciddi bir denetime tabi olmadığını gösterir. Kaldı ki, Sovyet yurttaşı Çeka'dan hesap soramazdı. Bilindiği gibi sonradan Çeka dağıtılmış, yerine içişleri komiserliğine bağlı olarak GPU kurulmuştur.

Devrimci iktidar elbet devrimi koruyacaktır. Devrimi korumak için, gerekli her tedbiri alacaktır. Bu bakımdan, hele Sovyetler Birliğinin o günlerde karşılaştığı tehlikeler içinde, gizli bir polis örgütü kurulmuş olmasına karşı çıkılamaz. Ancak bu örgütlerin böylesine geniş yetkilerle donatılmış olması ve gerçekte denetim dışı kalması, hoşgörü ile karşılanamaz. Çeka ve GPU, «devrimci terör»ü, sadece ve sadece karşı devrimcileri, casusları, sabotajcıları ezmek için kullanmamıştır; devrimcilere karşı da

kullanmıştır halka karşı da kullanmıştır. Özellikle 1930'lardan sonra, siyasal polis bürokratik iktidarın ayrıcalıklarını korumada birinci derecede rol oynamıştır.

Çarlık Rusyasından miras kalan sosyal ilişkilerin yok edilememiş olması, yeni kurumları, az çok uzunca bir zaman içinde, yozlaştırmıştır. Bunun sanırım en güzel örneği Kızıl Ordudur. Kızıl Ordu yepyeni bir kuruluştu. İşçiler Ekim devriminden önce aralarında silâhlı birlikler kurmuşlardı. Bu silâhlı birliklere «Kızıl Muhafızlar» adı verilmişti. Devrimin başlarında «Kızıl Muhafızlar»la, köylülerin kurduğu «Partizan Çeteleri», devrimin halka dayalı ilk silahlı gücünü oluşturmuştur. Nazari olarak Sovyet iktidarının buyruğu altında olan nizâmi ordu, tamamen bozulmuş, çözülmüş olduğundan, gerçekte bir güç olmaktan çıkmıştı. 1918 başlarında dağıtıldı ve yerine «Kızıl Ordu» kuruldu. Önceleri Kızıl Ordunun gönüllülerden oluşması düşünüldüyse de sonradan vaz geçildi.

O günlerde Bolşevik liderler arasında, uzmanları adeta sosyal ilişkilerin dışında görme eyilimi yaygındı. Bu, kuşkusuz uzman kişilere duyulan gereksinimden ileri geliyordu. Sovyet iktidarının elindeki uzmanlar sayılıydı. Bundan dolayı uzmanların sınıfsal kökenlerine bakmadan bunlar önemli hizmetlerin başına getiriliyordu. Oysa bunlar, sadece bilgilerini, yeteneklerini değil, burjuva ideolojilerini, alışkanlıklarını, çalışma kurallarını da beraberlerinde getiriyorlardı. Ve böylece yok edilmesi gereken eski sosyal ilişkilerin sürüp gittiği, hatta geliştiği görülüyordu. «Kızıl Ordu» kurulurken uzmanlığa büyük önem verildi. «Kızıl Ordu» da askerlik sanatını bilenlere yer verilmeliydi. «Kızıl Ordu»yu kurmakla görevlendirilen Trotsky özellikle böyle düşünüyordu. *«Bize, diyordu Trotsky, askerlik bilimine dayanılarak kurulmuş, gerçek bir askerî güç gerek. Bundan dolayı asker uzmanların, çalışmalarımıza faal ve sistemli biçimde katılmaları bizim için hayati bir zorunluluk ifade etmektedir. Ordunun kuruluş çalışmalarına gereğince katkıda bulunabilmeleri için, askeri uzmanlara olanakları sağlanmalıdır.»*

Trotsky'nin hizmetlerine talip olduğu uzmanlar, çarlık ordusunun kurmay subayları idi. «Kızıl Ordu»nun kuruluşunda bunlara görev verildi. Ve «Kızıl Ordu» genel çizgileri ile çarlık ordusu modelinde kuruldu. İç yapısı, genel stratejisi, disiplin anlayışı burjuva ordularından farksızdı. Devrimci proleterya iktidarının, devrimci bir strateji ile savaşması gerektiği, bu devrimci stratejinin, yeni taktikler gerektireceği, sanırız tartışma konusu yapılmadı. Ve «Kızıl Ordu» hiyerarşik komuta zinciri, tepeden inme disiplini, hizmet anlayışı ile geleneksel ordulardan büyük farkı olmıyan bir ordu haline geldi. Çarlık ordusunun kurmayları yeni orduya damgalarını vurdular.

Kuşkusuz «Kızıl Ordu» kahramanca vuruştu ve Devrimi korudu. Çünkü Kızıl Ordunun en dövüşken birlikleri bilinçli işçilerden, uyanık köylülerden oluşmaktaydı. Bunlar niçin dövüştüklerini biliyorlardı; neyi koruduklarını biliyorlardı. Ama «Kızıl Ordu» Devlet bürokratik makinasının bir parçası olarak, hiç bir vakit bir proleter ordusu niteliği kazanamamıştır.

Ordunun çerçevesi ve iç hizmet anlayışı, disiplini, hiyerarşik ilişkilerin niteliği «Kızıl Ordu» yu zamanla burjuva karakteri ağır basan bir araç haline getirmiştir. (Daha fazla bilgi için BK.; Ch. Bettelheim, SSCB'de Sınıflar Mücadelesi, s. 221-257, Sevil - Maspero, 1974)

LENİN TEHLİKE ÇANLARI ÇALIYOR

Lenin, bürokratik sapma tehlikesini, devrimin daha ilk günlerinde görmüş ve bir takım tedbirler önermiştir. Önerdiği tedbirler bir noktada toplanmaktadır: İşçileri, köylüleri Devlete sahip çıkarmak... Merkez komitesinde sade işçilerin sayısını arttırmak; İşçi-köylü denetim örgütü kurmak; Sovyetleri başlangıçtaki yetkileri ile yeniden donatmak; sendikaları ulusal ekonominin yönetimine hazırlamak gibi, emekçi yığınların Devlet yönetimine gerçekten katılmalarını sağlayacak bir takım yollar aramıştır Lenin.

1922 sonlarında Lenin, hasta yatağından Parti 10. kongresine gönderdiği mesajda, bürokrasi tehlikesi üzerine bir kez daha dikkatleri çekmiştir. Lenin, mektubunda şöyle diyordu:

«Sonuç olarak, bunca zamanımızı almış olan bürokrasi ile mücadele konusuna iki sözcükle değinerek yetineceğim. Geçen yazdan beri sorunu Merkez komitesi ele aldı; Ağustos'ta Merkez komitesi tüm örgütlere yolladığı bir mektupta konu iyice belirtildi; Eylül'de Parti konferansının gündemine alındı; son olarak Ekim'de, sorun daha da geniş biçimde Sovyetler kongresinde tartışıldı. Bürokrasi, gerçekten var olan bir yaradır; Bu kabul ediliyor. Bürokrasi ile gerçekten savaşmak zorunludur... Devlet yapımızda bürokrasi öyle bir hastalık haline geldi ki, Parti programımız soruna parmak bastı; çünkü bürokrasi küçük burjuva öğesine ve onun yaygınlığına bağlıdır. Bu hastalığı, işçi-köylü Denetiminin kararnamelerini alkışlamakla yetinmeyip, (alkışlanan kararnamelerden yana yoksun sayılmayız) işçi-köylü Denetimi aracılığı ile haklarını kullanmasını öğrenmiş emekçilerin birliği sayesinde ancak yenebiliriz. Ne var ki bu, halen ne kırsal bölgelerde, ne kentlerde, ne de başkentlerde yapılmaktadır. Çoğu kez bürokrasiden en çok yakınanlar haklarını kullanmaktan acizdirler. Bu olay üzerine büyük bir dikkatle eğilinmelidir.» (Lenin, adı geçen kitap c. 32,s. 197-199)

Bir kaç yıl önce de Lenin şöyle konuşmuştu:

«...Komünizmin A.B.C.'si yazarınca gayet iyi bilinen partimizin programı, Devletimizin, bürokratik bir biçimsizleşme gösteren bir işçi devleti olduğunu belirtir. Ve bu hazin, nasıl diyeyim etiketi Devletimize yapıştırmak zorunda kaldık. İşte bütün çıplaklığı ile gerçek budur.» (Lenin, adı geçen kitap, C.32, s. 11)

Lenin bu düşüncelerini, sendikalar üzerinde açılan tartışmalar (Aralık 1920) dolayısıyla belirtmişti. Bunun sonucu olarak da Lenin, sendikalarda

örgütlenmiş işçilerin, bu örgütleri aracılığı ile işçileri, Devlete karşı korumak zorunda olduklarını söylüyordu. Şöyle diyordu Lenin:

«Devletimiz bu gün o haldedir ki, tüm örgütlenmiş olan proleterya kendisini korumak zorundadır. Bu işçi örgütlerini, işçileri devletlerine karşı korumak ve işçilerin Devletimizi korumaları için kullanacağız.» (Adı geçen kitap, s. 13)

Lenin, o günlerde partinin bürokratlaşmadığı, hiç değilse sağlıklı yığının ağır bastığı kanısındaydı. Parti ile sendikaların ve Sovyetlerin işbirliği ederek bürokrasiyi alt edebileceklerine inanıyordu. Bunun için işçilerin, köylülerin devlet yönetimine daha çok katılmalarını, söz ve karar sahibi olmalarını sağlıyacak tedbirler öneriyor; yeni kurumlar kurduruyordu. Yukarıda belirtildiği gibi, sendikaların sovyetlerin daha aktif hale geçirilmesi; İşçi-köylü denetim örgütünün kurulması; Parti Merkez komitesi üyelerinin sayısının arttırılması ve sade işçilerin Merkez Komitesine alınması; Parti yöneticilerinin belirli zamanlarda doğrudan üretici olarak çalışmaları gibi tedbirler tezgâhlanmıştı. Ne var ki, Lenin, «Ne yapmalı?» da savunduğu «öncüler» teorisine bağlılığını sürdürüyordu. «Sosyalizme geçiş *döneminde proleterya diktatörlüğü kaçınılmazdır. Ama bu diktatörlük, endüstri işçilerinin tümünü çatısı altında toplayan örgüt aracılığıyla yürütülemez.»* diyen Lenin, proleterya diktatörlüğünü, «proleteryanın bir biçimde öncülerini kapsayan partinin yürüteceğini «ileri sürüyor» ama sendikalar gibi bir temele dayanmadan da bu diktatörlüğün uygulanamayacağını Devlet görevlerinin yerine getirilemeyeceğini ...Çünkü öncülerle yığınlar arasında bağlantıyı ancak sendikaların kuracağını» savunuyordu. (adı geçen kitap s. 14.)

Lenin'in öncüler teorisine döneceğiz. Ancak daha önce 1920'lerde Rusya'da işçi sınıfının büyük kayıplara uğradığını ve pratik ağırlığını büyük ölçüde yitirdiğini belirtmek isteriz. Bir çok yazar bu noktaya parmak basmıştır. (Ch. Bettelheim, İsaac Deutscher, Varga gibi...)

İç savaş yıllarında Rus proleteryası büyük kayıplar verdi; işçi sınıfı fizik anlamda eridi. İşçilerin en bilinçlileri, en yüreklileri, en yetenekllileri Kızıl Ordu saflarında silâh elde öldüler. Bir kesimi de işçilerin, partide memur oldular. Büyük bir kesimi ise, fabrikalar kapandığından işsizler ordusunu kabarttılar; yada köylerine döndüler. Buna karşılık burjuva ve küçük burjuva kökenli kadınlar, erkekler, emekçilere sağlanan avantajlardan yararlanmak için, işçi sınıfının saflarına katıldılar. Bunlar proleterya diktatörlüğüne karşıydılar. İç savaştan sonra Rusya'da işçilerin sayısı, savaş öncesine oranla yarı yarıya azalmıştı: 1913'de 11 milyon olan işçi sayısı 1922'de sadece 4,5 milyondu. (Ch. Bettelheim, adı geçen kitap s. 151; İsaac Deutscher, Bitmemiş devrim, s. 62-63, R. Laffont, 1967) Kuşkusuz bir sınıfın siyasal ağırlığı her şeyden önce bilincine ve örgütünün gücüne bağlıdır. Ama Rusya'da işçi sınıfının savaşta eriyip giden evlatları en bilinçli en aktif olanları idi. Bunun yarattığı boşluktan bürokrasinin yararlandığı muhakkaktır.

BÜROKRASİYE AÇILAN YOLLAR

«Savaş komünizmi» yıllarında eski burjuvaziden ve bürokrasiden arta kalanlar için, Devletin idare ve ekonomik makinasına sızma fırsatları çıktı. Uzmanlara gereksinim vardı. İdare çarkını işletmek, fabrikaları çalıştırmak ve yönetmek için çarlık zamanının memurlarına, mühendislerine, teknikerlerine genel müdürlerine hatta eski fabrika sahiplerine kapılar açıldı. İşleri çekici hale getirmek için bu «vasıflı personel»e yüksek ücretler bağlandı. Asgari işçi ücreti 600 ruble olarak saptanmışken bu uzmanlara 3000 ruble aylık ödeniyor, ayrıca konut ve besin karneleri konusunda ayrıcalıklar tanınıyordu. Böylece ücretler yelpazesi işçiler aleyhine gittikçe açılıyordu.

Devlet makinasına giren bu eski burjuvalarla bürokratlar, beraberlerinde burjuva ilişkilerini de getirmişlerdir. Hele üretici güçlerin hızla geliştirilmesi için çaba harcanması, üretici güçleri geliştirmenin gittikçe devrimin bir temel ilkesi haline gelmesi burjuva yöntemlerinin ve ilişkilerinin yerleşmesine yol açmıştır. Bu eyilim endüstri kurumları başına sorumlu tek bir direktör atanması ile daha da köklenmiştir. Fabrikalarda, yönetici - işçi ilişkileri, çalışma yöntemleri burjuva kurallarına uydurulmuştur. Fabrikalarda «Taylor sistemi»nin, «Parça başına ücret sistemi»nin uygulanmasını bizzat Lenin önermiş ve Boukharin, Radek, Osinski gibi yöneticilerin itirazları ile karşılaşmıştır. Lenin, bu gibi tedbirlere başvurulmasının zorunlu olduğunu ileri sürüyordu: Endüstrileşmeyi hızlandırmak ve endüstri üretiminin verimini arttırmak, Sovyetler için bir ölüm kalım sorunu, idi. Ne var ki, burjuva uzmanlarının işe alınması ve burjuva yöntemlerinin uygulanması, burjuva ilişkilerinin gelişip yaygınlaşmasına ve yeni bir bürokratik sınıfın doğmasına yol açmıştır. (Ch. Bettelheim, adı geçen kitap s. 152 - 159).

Burjuva ilişkileri yok edilemeyince, hele bunların gelişmesine olanak sağlanınca, sosyalizmi kurmaya çalışan bir toplum için ciddi bir tehlike ortaya çıkıyordu. Bu ilişkilere dayanarak yeni bir sosyal sınıfın doğması ve eski sömürü sistemini, başka bir biçim ve düzeyde hortlatması olasılığı doğuyordu. Gerçekten yıllar geçtikçe ulusal ekonominin kilit yerlerinde bulunanların (direktörler, mühendisler, teknisyenler v.b.) emekçi yığınlarından kopmuş, bir takım ayrıcalıklarla donanmış, güçlü bir sosyal grup oluşturdukları görüldü.

Bunların yanı sıra devlet memurlarını da saymak gerekir. Bunlar da kendi içlerinde derecelere ayrılmış, yani hiyerarşik ve halkla ilişkileri olmayan bir sosyal gurup meydana getirmişlerdir.

Yeni «enteligensia» yı, siyasal polis mensuplarını, Ordu mensuplarını da, halktan kopmuş, ayrıcalıklı sosyal gruplar arasında sayabiliriz. Kuşkusuz bu gruplar arasında çıkar çatışmaları vardır. Her biri Devlet yönetimine doğrudan, yada dolaylı yoldan ağırlıklarını koymaya çalışırlar. Ve bütün bu grupların başında Parti bürokrasisi bulunur. Gerçekten parti bürokrasisi ekonomik, siyasal, askeri ve ideolojik faaliyetlerin tümünü kontrol ettiğinden, bürokratik öteki gruplar arasındaki çıkar çatışmalarının çözümünde son sözü söylemekte ve tüm bürokrasinin çıkarlarını temsil etmektedir.

Daha Lenin yaşarken Bolşevik partisi kimi olayların da yardımı ile, tüm iktidarı tekelinde toplamayı başarmıştı. «İşçi muhalefeti»nin neden olduğu şidetli tartışmalar, Bolşevik liderlerini kaygılandırmıştı. «kronştad» isyanının bastırılması, aynı zamanda Bolşevik partisi dışındaki siyasal parti faaliyetlerinin durdurulması, gazetelerinin susturulması sonucunu doğurmuştur. Lenin'in ölümünden sonra, parti içi muhalefette susturulmuştur. Sosyalizmin prestijine gölge düşüren davalarla, Stalin, tüm muhaliflerini temizlemiştir.

Burada bir parantez açıp bir noktaya işaret etmek isterim. *«Parti işçi sınıfının öncülerinden oluşur. Ve proletarya diktatoryasını parti uygular» biçiminde ifade edilen Leninist teori uygulamada Stalin örneğinde ve daha başka örneklerde görüldüğü gibi, bir kişi ya da zümre diktasına kolayca dönüşmektedir. Lenin döneminde, kuşkusuz bu liderin derin bilgisi, yetenekleri kişisel uslûbu yüzünden tartışmalara açık, «kollejial» bir yönetim biçimi vermiş olan bu sistem Stalin döneminde; parti içi demokrasiyi tamamen yok eden merkezci bir yönetime dönüşmüştür. Çünkü «öncüler» teorisi, devrimin bilinçli temsilcileri olarak bir zümreyi «profesyonel devrimciler zümresini» tanıdığından ve işçi sınıfını geri plana ittiğinden, sistem tümü ile demokratik kontroldan yoksun kalmaktadır. Stalinizm'i bir raslantı sayamayız. Stalinizm, Rusya'ya özgü koşullarda, ama evrenşel geçerlikte olduğu söylenen bir parti teorisine dayanarak, gün ışığına çıkmış ve evrensel bir uygulama alanı bulmuştur.* Parantezi kapatıyorum.

STALİN BÜROKRASİSİ

Yaşamının sonlarına doğru Lenin, devrimin ilk günlerindeki umutlarını sanırız bir ölçüde kaybetmişti. Hasta yatağından yazdığı mektuplar, makaleler bizi böyle bir yargıya götürmektedir. Lenin, Devlet ve Devrim de sözünü ettiği proleter demokrasisine geçmenin kolay olmayacağına ve Devlet'in eriyip yok olmaya başlamasının çok zaman alacağına inanmaya-başlamıştı. Ama gene de, yakındığı bürokratlaşmanın, geçici bir hastalık olduğunu sanıyordu. Onbeş yirmi yıla kadar sendikaların, ulusal ekonominin yönetimini ellerinde toplayacaklarına; Sovyetlerin güçlenerek politik bir ağırlık oluşturacaklarına; köylülerin barışçı yollardan kooperatifçiliği benimseyeceklerine ve «kültür devrimi»nin 20 - 30 yıla dek gerçekleşeceğine inanıyordu. Ne var ki, araya Stalin yönetimi girmiştir.

Lenin, bilindiği gibi ülkenin elektirikleşmesine önem veriyordu. On yılda endüstride % 80 oranında, madencilikte % 100 oranında bir büyümeyi hedef almıştı. Çarlık Rusyasında henüz kurulmamış olan ağır endüstri dallarının hemen ve tümleyin kurulması söz konusu değildi.

Stalin Partinin ve Devletin başına geçince Sovyetler Birliğinin hızla endüstrileşmesi ve tarımın zorla kollektifleştirilmesi başlıca hedef olarak alındı. Ve beşer yıllık plan uygulamaları başladı. Stalin, «tek ülkede sosyalizm» teorisini uygulamaya koyuyordu. Parti içinde bir kısım yöneticiler Stalinin planlarına karşı çıktılar. Başını Trotsky'nin çektiği bir grup «tek ülkede sosyalizm kurulamayacağını, Rusyada sosyalizmin kurulması için,

kapitalizmin klasik ülkelerinde proletarya diktatörlüklerinin kurulması gerektiğini» savunuyorlardı. Bunlar «Sol muhalefet»i oluşturuyorlardı.

Boukharin, Rykov, Tomski ve arkadaşlarından kurulu olan «sağ muhalefet» i de NEP'in sürdürülmesinden ve kırsal bölgelerin kalkındırılmasından yana idiler.

1930'lardaydık. Dünya savaşı tehlikesi her geçen gün bir az daha gerçeklik kazanıyordu. Sovyetler Birliğini bir an önce ağır endüstriye kavuşturmanın kaçınılmazlığı da, savaş tehlikesi ile orantılı olarak ortaya çıkıyordu. Sovyetler Birliği kendini koruyacak silâhlarla donanmalıydı. Bunlar işçilere, köylülere anlatılabilir ve endüstrileşmenin gerektirdiği büyük fedakârlıklara halkın isteyerek katlanması sağlanabilirdi. Stalin, kestirme şiddet yolunu yeğledi. Sol ve sağ muhalefeti fizik olarak yok etti. (1935 - 1936 davalarında, Bolşevik partisinin en seçkin yöneticileri, düzme vesikalarla, işkence ile koparılmış sözde itiraflarla ölüme mahkûm edildiler.)

Ve Kirov'un öldürülmesinden sonra girişilen «temizlik» hareketi, Stalin'e son rakiplerinden de kurtulma olanağı verdi.

Moskova davalarının doğurduğu sonuçlar, Stalin'i rakipsiz hale getirmiş olmaktan ibaret değildir. Bunlar, yeni bir hükümet etme biçiminin doğmasına da yol açtılar: Tarihi yalana dayandırmak... Yalandan suçlar icat edilmiş; yalandan suçlular bulunmuş; fakat bunlar gerçekten öldürülmüştü. Moskova davaları ile ortaya konan senaryo genel planda uygulanmaya başlandı. Sovyet halkı ve dünya, artık hiç bir şeyin gerçeğini bilemiyecekti. Gerçek kendi yolunda gidedursun, halka ve dünya kamuoyuna, gerçekle ilişkisi olup olmadığı bilinemeyen ve gerçeği gizlediği sezilen tablolar sunulmaktaydı. Stalin'in rolünü abartmak için, tarih bile yeniden yazıldı. Marksist diyalektik gerçeği bulgulamaya yarıyan bir yöntem olmaktan çıkartıldı ve Stalin'in her buyruğunun bilime dayandığını ispatlamaya yarıyan bir yöntem haline getirildi. (Bilindiği gibi Stalin'in ölümünden sonra toplanan 20. kongrede Stalin suçlanmış ve kimi gerçekler açıklânmıştır.)

Stalin, parti içinde kendisine sadakatla bağlı bir bürokrasi yaratmıştı. Onları da siyasal polisi ile sürekli denetletti. Böylece halka hesap vermek durumunda olmayan Stalin, toplumda biricik ekonomik, siyasal ve kültürel güç haline gelmiş olan, üstelik polisine de denetlettirdiği bürokrasiye dayanarak, yurdu yönetme olanağını bulmuştur. Lenin'in bürokrasi ile mücadele için önerdiği tedbirler birer birer rafa kaldırıldı. Lenin, sendikaların on, onbeş yıla kadar ulusal ekonomiyi yönetecek hale getirilmelerini ve partinin bu yolda çaba harcamasını önermişti. Lenin, işçi - köylü denetiminin etkin hale getirilmesini önermişti. Merkez komitesine sade işçilerin alınmasını önermişti. «Kültür devrimi» önermişti. Lenin'in önerileri bir yana itildi ve bürokrasi ile mücadele edecek olan partinin kendisi bürokratik bir kuruluş haline geldi. Ve parti yöneticileri, dal budak salmış merkeziyetci bir bürokrasi oluşturdular. Halktan kopmuş, her şeyi denetimi altında tutan ve herşeyi denetiminde bulundurduğu için egemen olan bir bürokrasi.

Varga, parti bürokrasisi hakkında şu ilginç bilgileri verir:

Bir yanda parti memurları bulunur. Bunların her hangi bir buyurma yetkisi yoktur. Ancak parti memuru olmak bunlara ayrıcalıklar sağlar. Bir yanda yöneticiler vardır. Bunlar, Devleti, iç ve dış politikayı, ekonomiyi ve herşeyi yönetirler. Buyrukları yasa gücündedir. Bu kategoriye giren yöne-

ticiler egemen bir sosyal grup oluştururlar. Kendi aralarında bir takım «Sır»lara sahiptirler. Bu «sır»lar bürokrasinin bu soyluları ile ötekiler ve halk arasında aşılmaz bir sınır teşkil eder, «sır»ları paylaşmak bu yöneticileri kişisel bir güvenceye, huzura kavuşturur. Böylece Çarlık devrinin «Nomenklatura» adı verilen güvenilir kişiler listesine dönülmüş oldu. «Nomenklatura»ya dahil kişiler partinin yani Stalin'in güvenini kazanmış imtiyazlı kişilerdir. Bunlar en yüksek sorumluluk mevkilerine getirilirler.

«Nomenklatura»ya giren kişiler en yüksek maaşları alırlar; ayrıca elden ele denen, kapalı zarf içinde miktarı gizli tutulan paralar da alırlar; pazarda bulunmayan ihtiyaç maddelerine lüks eşyalara sahip olurlar; özel kantinleri, geniş apartman daireleri, datçaları, tenis kortları, yüzme havuzları, arabaları, şoförleri vardır. Yüksek düzeyde, konforlu dinlenme evlerinden yararlanırlar.

Parti yöneticileri emekçi yığınların karşısında ayrıcalıklarla donatılmıştır. Bunların halkla hiç bir ilişkileri yoktur. Kapalı bir sosyal sınıf oluştururlar. Ve kuşkusuz bu ayrıcalıklı yaşantılarını sürdürmeye kararlıdırlar (Varga'nın Vasiyetnamesi, s. 62-70, Grasset, 1970).

Bu açıklamalardan Parti bürokrasisinin sadece kendi çıkarına bağlı olduğu sonucu çıkartılmamalıdır. Bürokrasi, Devletin ekonomik, siyasal ve askerî makinalarını doğrudan doğruya denetimi altında tuttuğu için, emekçi halk yığınları üzerinde egemenliğini sürdürmektedir. Ve bu denetim işleri, bürokrasiye özel bir takım çıkarlar sağlamaktadır; Yukarda açıklandığı gibi, ancak bürokrasi, sosyalist bir toplumun genel politika çizgisi ile, son tahlilde uyum içinde olmak zorundadır. Bundan dolayı özel çıkarların bir sınırı vardır. Ama Sovyetler Birliğinde ve Sovyet modelindeki öteki ülkelerde bürokrasinin artı-değerden büyük pay aldığı tartışılamaz.

Parti ve bürokrasinin yarattığı merkezi Sovyet devleti, işçilerin yarattığı artı-değerin bir kısmını kendi ticareti içinde gerçekleştirerek, gereksinimleri için yani sosyalist ulusal ekonominin geliştirilmesi için kullanılır. Gerçekleştirilen artı-değerin öteki kesimi ise bürokrasinin ayrıcalıklarının karşılanmasında kullanılır.

STALİN ve DEVLET

Sovyetler Birliğinde, emekçilerden kopmuş bir bürokrasinin türemesi ve Devleti tekeline alarak, bir «baskı» aracı halinde güçlendirmesi, marksist teori ile yüzdeyüz uyumluluk iddiasında olan Sovyet yöneticilerini, bu çelişkiyi bir sözde-teori ile ortadan kaldırmaya itelemiştir.

Sovyetler Birliğinde «antagonik» sınıflar kalmadığı; işçi sınıfı, köylüler ve intelligensiya arasındaki çelişkilerin, düşmanca çelişki olmadığı ileri sürüldüğüne göre, Devletin güçlenerek varlığını korumuş olması, açıklanması gereken bir sorun yaratmıştır.

Stalin, 18. Parti Kongresine (1939) sunduğu raporda, bu konuya değinerek, Engels'in «Devletin eriyip yok olması» hakkındaki teorisini geliştirmek gerektiğini iddia etti. Ve şöyle özetlenebilecek bir görüş ortaya attı:

Stalin'e göre, «kapitalist çemberleme» sürdüğü sürece, Devlet güç-

lendirilecek korunacaktır. Çünkü emperyalistlerin saldırı ihtimalleri karşısında güçlü bir orduya, bir donanmaya, bir hava gücüne ihtiyaç vardır. Beri yandan casuslara, sabotajcılara karşı da korunmak gerektir. Nihayet sosyalist mülkiyetin de korunması bir zorunluluktur. Şu halde «kapitalist çemberleme» sona ermedikçe, Devlet, varlığını sürdürecektir; erimiyecektir, ancak bu Devlet artık bir «baskı» aracı değil, bir «koruma» aracıdır. Sovyetler Birliğini ve sosyalist mülkiyeti koruyacaktır. Devlet bunun için varlığını sürdürmektedir, sürdürecektir. (Stalin, Leninizmin soruları, Ed. Soc.)

Stalin Devlet sorununu dış koşullara bağlamıştır. Oysa, marksizm, Devleti sınıf ilişkileri açısından, toplumun bir iç sorunu olarak ele alır. «antagonik» sınıflar kalmamışsa, Devlet de kalmıyacaktır. Sınıflar arası mücadelenin, uluslararası alanda sürmesi; baskı makinasının içerde işletilmesini haklı gösteremez. Oysa Sovyetler Birliğinde Devlet makinası, siyasal polisi, özel mahkemeleri, hapishaneleri, kampları ile, içe dönük bir «baskı» aracı olarak da işlemiştir. Ve daha çok içe dönük işlemiştir. Milyonlarca insan hapishanelere, kamplara atılmış; koca bölgelerin halkları sürgün edilmiştir. Bütün bu insanların dışardan sızmış casuslar, sabotajcılar olduğu kabul edilebilirmi? Edilemez elbet. Partinin 20. kongresinde genel sekreter Kruçef'in açıklamaları, Stalin devrinde Devletin nasıl bir «terör» makinası olduğunu ortaya koymuştur. Devlet bir «baskı» aracı niteliğini koruduğuna göre, bunun bir sınıf mücadelesine delâlet ettiğini kabul etmekten başka çare yoktur. Bu sınıf mücadeleşinin tarafları çıkarlarının «antagonik» olduğunu tam bir bilinçle kavramamış olabilirler. Hatta Devlet makinasını tekellerinde tutanlar işçi sınıfının «gerçek» çıkarlarını korudukları inancını, içtenlikle taşıyabilirler. Ama bir «baskı» aracı olarak Devlet var oldukça; bu araç, şu ya da bu ölçüde, emekçilere bir takım şeyleri dayatmak için kullanıldıkça ve bu «baskı» aracı, emekçilerin denetimi dışında kaldıkça, sosyalizm açısından, toplumda bir rahatsızlık bulunduğu kuşkusuzdur.

Ve bir takım teorik kavramların yeniden ele alınması; bir takım ilişkilerin, gerçeklerin mihengine vurularak, yeniden değerlendirilmesi zorunlu hale gelmektedir. «sınıf-bilinç», «sınıf-öncü», «sınıf-parti» ilişkileri, marksizmin kaynağına inilerek yeniden değerlendirilmek gerekir.

MARX'IN İŞÇİ SINIFI VE DEVRİM HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Sovyetler Birliğinde rejimin bürokratik bir nitelik göstermesi, ya da kimilerinin dediği gibi, kapitalizm'e dönüşün söz konusu olması, sadece Rusya'ya özgü koşulların bir sonucu olarak görülemez. Tâ başlangıçta yapılmış kimi teorik tercihlerinde, bu sonucu doğuran etmenler arasında yer aldığına inanıyoruz. Gerçekten Sovyet «model»i sosyalizm, başka ülkelerde de bürokratik sapma göstermiştir. Çekoslovakya gibi endüstrileşmiş, az çok demokratik gelenekleri olan bir ülke de de, Sovyet «modeli» sosyalizm'in uygulanması, bürokratik bir sınıfın türemesine yol açmıştır.

Marx sosyalizm'e geçiş sorununu işçi sınıfının «auto-liberation»u olarak, yani kendi-kendisini kurtarışı olarak görmüştür. İşçi sınıfının kurtarıl-

ması söz konusu değildir. Kapitalizm'in iç çelişkileri işçi sınıfını, sistemin *«mezarcısı»* durumuna getirmektedir. Yani çelişkiler işçi sınıfının bilinçlenmesine ve örgütlü biçimde sınıf mücadelesini sürdürmesine yol açmaktadır. Kuşkusuz, bununla, kapitalizmin, çelişkileri sonuna kadar geliştirmesi beklenecektir demek istemiyoruz. Böyle bir yargı maddeci diyalektiğe ters düşer. Emperyalizm döneminde kapitalizmin iç çelişkileri evrensel boyutlar kazanmıştır. Yani henüz kapitalizme geçmemiş toplumlarda da, sosyalizme geçiş olanakları bulunabilir; bulunmaktadır. Ancak devrim, proletaryanın sınıf olarak kendi işidir. *«çalışanların kurtuluşu, bizzat çalışanların yapıtı olacaktır.»* Marx ve Engels, devrimi doğrudan doğruya sınıf olarak proleteryanın işi biçiminde görmüşlerdir. *«Tüm üretim araçları içinde en büyük üretici güç, devrimci sınıfın kendisidir.»* (Marx, Felsefe'nin Sefaleti, S. 135. Ed. Soc. 1947).

Marx, Kapital'de şöyle diyor:

> *«Gerçekte özgürlüğün yurdu, ancak dışardan dayatılmış bir zorunluluk ve çaresizlikle çalışmanın son bulduğu yerde başlar; şu halde özgürlüğün yurdu, tabiatının gereği olarak, maddî üretim çevresinin ötesinde bulunur. Nasıl ilkel insan ihtiyaçlarını karşılamak, hayatta kalmak ve çoğalmak için tabiata karşı savaşmak zorundaysa, uygar İnsan da, toplumun yapısı, üretim tarzı ne olursa olsun, aynı şeyi yapmak zorundadır. Onun gelişmesiyle birlikte doğal zorunluğun alanı da yaygınlaşır, çünkü ihtiyaçlar artar; ama aynı zamanda bunları karşılamak için üretim güçleri de gelişir. Bu alanda olanaklı biricik özgürlük, sosyal insanın, ortak üreticilerin doğa ile alış verişlerini akla uygun olarak düzenlemeleri, doğanın kör gücüne boyun eğecek yerde onu el birliği ile denetlemeleri ve bu alış verişi en az emekle ve kendi insan tabiatlarına en yaraşan, en uygun koşullarda yerine getirmeleridir. Ama bu uğraş hep zorunluluk ülkesini oluşturacaktır. İnsan güçlerinin kendinde amaç olarak gelişmesi, özgürlüğün gerçek ülkesi —ki ancak öteki ülkeye, öteki tabana, zorunluluk tabanına dayanarak açılır, gelişir— bunun ötesinde başlar. Bu gelişmenin esas koşulu iş gününün azaltılmasıdır.»* (K. Marx. Kapital, K. 3, C. 3, S. 198-199, Ed. Soc)

Dikkat buyurulsun. Marx: «Doğa ile alış verişlerini akla uygun olarak» düzenliyecek olanlar doğrudan doğruya «ortak üreticilerin» kendileridir, diyor. İşleri «ortak üreticiler» elbirliğiyle denetliyeceklerdir.» diyor. Devrimi işçi sınıfının aracısız bizzat kendisinin yapacağı bundan daha açık olarak ifade edilemez.

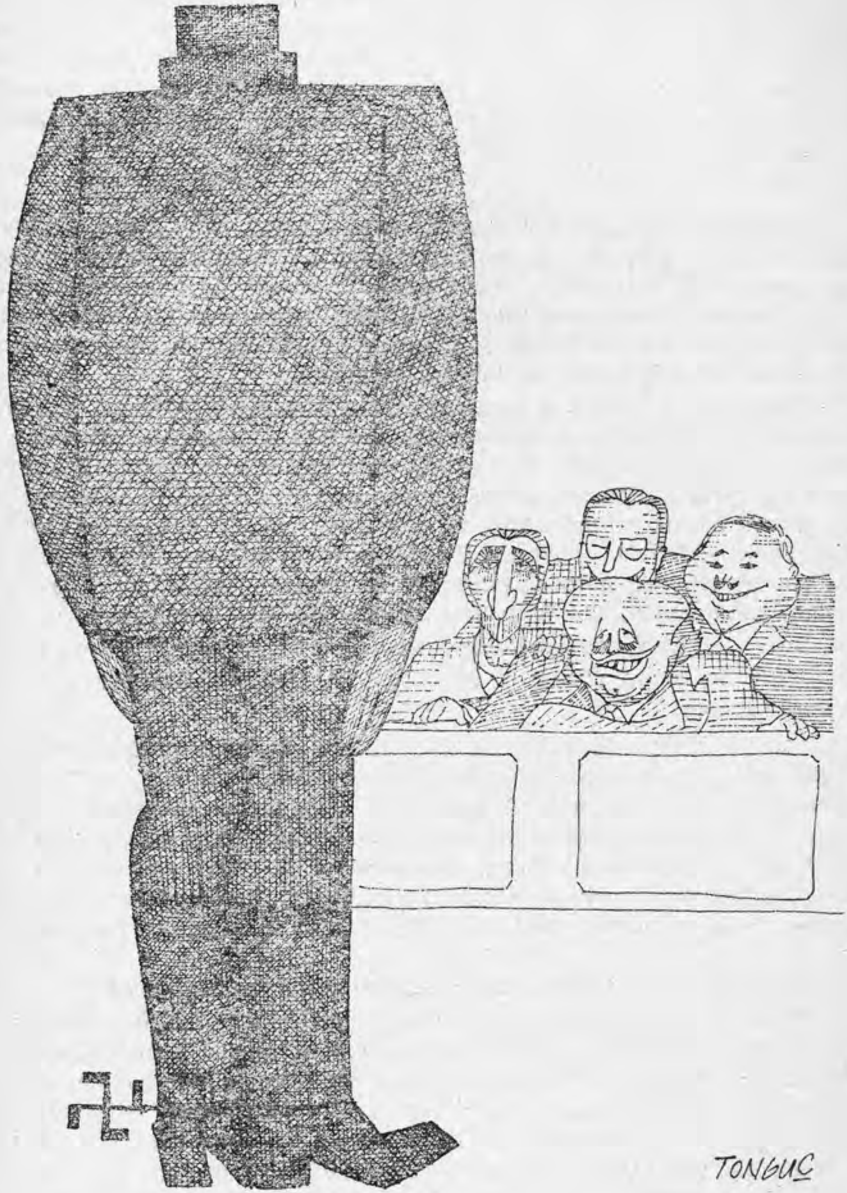
İşçi sınıfı «parti» olarak örgütlenir, ama bu örgütleniş «toplumun kendi ortamında» bir öz-örgütleniş biçimindedir. Kuşkusuz Marx'ın görüşü, proleteryayı donmuş, hareketsiz bir varlık olarak ele alınıyor. Proletarya, tarihi içinde değişikliklere uğrar; bilinç seviyesi değişir; mücadelesi, şu yada bu nedenlerle aksayabilir; ama bu değişiklikler, işçi sınıfının ayniyetini koruyarak devrimin biricik taşıyıcısı olmasına engel olmaz. Marx'a göre «bilinç»i sosyal ilişkiler belirler. Bu, proleteryanın bilinci için de böyledir. Ve sosyal ilişkiler, sınıfsal ilişkiler olduğundan, bunlar «gerçeğin» görüntüsü ile «esası» arasındaki çelişkiyi de kapsarlar. Ne varki, gerçeğin bu çelişik varlığı, proleteryanın bilincinde hemen yansımayabilir. Proletarya,

«esas» da, «gerçek» de, kapitalist sistemin inkârı olduğu halde, bu «gerçek» proletaryanın bilincinde derhal yer almayabilir. Ama er geç mutlaka alır. Çünkü Marx'ın analizine göre, proletaryanın «gerçek çıkarı», soyut bir yapıt olmayıp, proletaryanın gerçek varlığının teorik planda ifadesidir. Kapitalist üretim tarzının, objektif olarak işçi sınıfının «yoksullaşması»'na yol açması, bilinçlenmenin objektif koşullarını oluşturur.

Oysa önce Kautsky sonra Lenin, işçi sınıfının kendiliğinden, siyasal bilince ulaşamıyacağını, «dışardan» bilinç götürülmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Bu tez bir çok sorunun yeniden ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Özelikle işçi sınıfının tarihsel görevi, proletarya diktatoryası «Sınıf-bilinç», «sınıf öncü», «sınıf - parti» ilişkileri gibi marksizmin klasik tezlerinin değişik bir ışık altında değerlendirildiği görülmektedir. Yeni parti teorisinin yarım yüzyıllık uygulamaların mihengine vurulması, ilginç sonuçlar vermektedir. Bunları gelecek yazıda incelemeye çalışacağız.

Anen

— BUGÜN GİT! YARIN GEL!

*«LENİN'den çeviriler hakkında
Sosyalist Yol'un açıklaması».*

1922 sonlarında Lenin'in hastalığı iyice artmıştı. Her halde günlerinin sayılı olduğunu biliyordu. Devlet makinasındaki aksaklıkları düzeltmek için son gayretlerini harcıyordu. Lenin'i uzun bir süredir en çok kaygılandıran konu, Devletin bürokratlaşması, idi. Emekçi yığınlarından kopuk, sıkı bir hiyerarşiye tabi bir bürokratlar kadrosunun gittikçe güç kazanmasını, Lenin sosyalizm için tehlikelerin en büyüğü sayıyordu.

Sosyalist Yol, Lenin'in bürokrasi tehlikesine parmak basan yazılarından örnekler yayınlamaya başlıyor. Bu çevirileri sürdüreceğiz. Bu yazıların Sovyetler Birliği gerçekleri ile karşılaştırılmasından ilginç sonuçlar çıkmaktadır. Sovyetler Birliğinde yeni bir egemen sınıfın türediği artık gizlenemiyen bir gerçek olarak ortaya çıktığı şu sıralarda, Lenin'in kaygılanmaktan ne kadar haklı olduğunu anlıyoruz. Ekim Devriminin 58. yıldönümünde sosyalist demokrasi hâlâ gerçekleşmemiştir ve burjuva ilişkilerinin güçlendiği dikkati çekmektedir. Ch. Bettelhaim, Swezy gibi ünlü marksist ekonomistler, Sovyetler Birliğinde kapitalizme dönüşü ciddî bir sorun olarak ele almaktadır. Bu arada Çinli'lerin yönelttiği eleştirileri, suçlamaları da unutmamak gerekir.

Lenin bürokrasi ile mücadele için, işçilere, köylülere dönülmesini önermiştir. Ulusal ekonomiyi yönetebilmeleri için sendikaların yetiştirilmesini öneren Lenin, bu eğitimin 10-15 yıl süreceğini tahmin etmekteydi. Bunun yanısıra, «işçi-köylü denetimi»ni etkin hale getirecek tedbirler önermekteydi. Ayrıca Parti Merkez Komitesi üye sayısının çoğaltılmasını ve sade işçilerin Merkez Komitesine alınmasını istemekteydi. Bu önerilerin ortak yanı: Emekçi halk yığınlarına Devlet ve Parti yönetiminde ağırlık kazandırmaktır.

Lenin bürokrasiye karşı açtığı savaşı kazanamadı. Önerileri içtenlikle uygulanmıştır denilemez. «İşçi-köylü Denetimi» adındaki örgüt Lenin'in ölümünden sonra dağıtıldı; sendikaların ulusal ekonomiyi yönetmeleri konusu da bir daha parti kongrelerinin gündemine alınmadı. Merkez komitesinin üye sayısı arttırıldıysa da, bu, partiyi tabana yaklaştıracak yerde kalabalık bir bürokrasinin iyice kök salmasından başka bir işe yaramadı. Ve Sovyet örneğindeki tüm partiler bürokratik birer kuruluş haline geldi.

Lenin'in hasta yatağından yazdığı makaleleri, gönderdiği mektup ve mesajları Toplu Eserlerinde buluyoruz. Lenin'in sekreterlerinin tuttuğu notlarda ayrı bir cilt oluşturuyor. (42. Cilt) Ancak son derece önemli olan kimi yazıları Sovyetler Birliğinde Yayımlanan Toplu Eserler'de bulma olanağı yoktur. Resmî yayımlarda yer almıyan yazıların başında «Lenin'in vasiyeti» diye bilinen ve Stalin'in Genel Sekreterlikten alınmasını öneren mektup ve notlar vardır. Bunlar Lenin'in özel sekreteri M. Voloditchéva tarafından kayda alınmıştır. Lenin'in sekreterine dikte ettiği yazılar 5 nüsha ola-

rak daktilo edilmekteydi. 3 Nüshası Lenin'in karısı Kroupskaia'ya; bir nüshası Lenin'e, verilmekte; son nüsha da (Gizlidir) kaydiyle sekreterlikte saklanmaktaydı.

Lenin'in vasiyeti diye anılan ve Stalin'in Parti Genel Sekreterliğinden alınması hakkındaki mektup, Sovyet makamlarınca yayımlanan toplu eserlerde yer almıyor. Sahte olduğu ileri sürülmüştür. Ancak o günlerde Lenin'in kimi konularda Stalin'le anlaşmazlığa düştüğü ve mücadeleye kararlı olduğu, başka mektuplardan anlaşılmaktadır.

Sosyalizmin tarihinin her yönü ile bilinmesi gerektiğine inanan Sosyalist Yol, Lenin'in vasiyeti diye anılan yazıyı okurlarına sunuyor.

Sosyalist Yol

LENİN'İN BÜROKRASİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Daha az ama daha iyi

Çev. Dr. Ertem SAATÇİOĞLU

Devlet makinamızın geliştirilmesi konusunda, işçi ve köylü denetim organı acele etmemeli ve nicelik peşinde koşmamalıdır. Bugüne değin makinamızın niteliğini düşünüp, özen gösterecek o kadar az zamanımız oldu ki. onu çok özel bir itinayla şekillendirip, işçi ve köylü denetiminde, en iyi batılı örneğe boyun eğdirmeyecek tarzda, yüksek nitelikte bir insani gereç yoğunlaştırma konusunda her türlü kaygımız meşru sayılacak. Kuşkusuz bu bir sosyalist cumhuriyet için pek mütevazi bir istek. Ne var ki ilk beş yıl kafamızı güvensizlik ve şüphe doldurdu. Örneğin proleter kültürü üzerinde çok ve kolayca konuşanların, istemiye istemiye karşısına çıkıyor ve şu düşünceleri ileri sürüyoruz: Bize başlangıçta gerçek bir burjuva kültürüne sahip olmak. Ancak burjuva öncesi bürokratik ya da feodal kültürlerde kökleşmiş türlerden vaz geçmek yeterlidir. Bu konuda en zararlı şey kararlarda acelecilik ve aşırı vaadlerdir. Birçok genç edebiyatçımız bunu iyice kafalarına yerleştirsinler.

Şimdi, geçmiş deneylerden çıkardığımız sonuca göre, devlet makinamızla ilgili konularda daha ağır hareket etmemiz gerekiyor.

Devlet makinamızla ilgili işler iğrenç denebilecek kadar kötü gidiyor, onun kusurlarıyla savaşmayı ciddi olarak düşünmemiz gerekiyor, unutmıyalım ki bu kusurlar, gerçekten alt üst edilmiş, ne var ki henüz yok edilememiş bir geçmişten gelmektedir. Burada uzun zamandır tamamlanmakta olan bir kültür döneminden bahsetmiyorum. Burada özellikle kültür sorununa değiniyorum. Zira olayların dizisi içinde ancak kültür yaşamımıza, örf ve adetlerimize girmiş olanlara başarılmış gözüyle bakabiliriz. Oysa kurumumuz içinde iyi olan ne varsa aceleyle kavranmıştır, derin derin düşünülmüş, anlaşılmış, hissedilmiş, isbatlanmış, denenmiş, tecrübelerle doğrulanmış, güçlenmiş sayılamaz. Baş döndürücü bir gelişmeyle bizi beş yılda çarlıktan sovyet rejimine getiren bir devrimci sürede başka türlü olması gerçekten olanaksızdı. Şimdi makul olma zamanıdır. Kurtarıcı bir kuşkuyla, düşüncesiz bir atılıma ve her çeşit övüngenliğe karşı koymalıyız. Her saat her dakika ilân ettiğimiz ve sonra her saniye güçsüzlüğünü, tutarsız ve anlamsız karakterini gösterdiğimiz uygulamaların doğruluğunu isbatlamayı düşünmeliyiz. Burada en zararlı şey acelecilik olacaktır. Azıcık öğrendiklerimizin, az veya çok sayıda sahip olduğumuz önemli unsurların, gerçek sosyalist adına lâyık, yeni bir araç inşa etmek için yeterli olduğunu sanmak en zararlı şeydir.

Hayır, biz bu araca henüz sahip değiliz ve hatta onu yaratabilmek

için gülünç denecek kadar az unsura sahibiz. Ve unutmayalım ki onu yerine oturtabilmek için zamandan tasarruf etmeğe gerek yoktur, bu iş daha çok, çok çok, yıllar alacaktır.

Bu aracı yaratabilmek için ne gibi unsurlara sahibiz? Yalnızca iki unsura. İlk önce sosyalizm savaşının coşkun işçileri. Onlar, yeterli ölçüde eğitim görmemişlerdir. Kuşkusuz bize daha iyi bir devlet makinası vermeyi isterlerdi, ne var ki bunu nasıl yapacaklarını bilmiyorlar. Yapamazlar çünkü tam gelişmemişler ve yeterli kültür düzeyine sahip değiller. Oysa bu işi başarmak için gerçekten kültür sahibi olmak gerekir. Bu işin içinden gözü pek bir atılımla, bir hamleyle, enerji ve cesaretle, ya da hangi türden olursa olsun, iyi insani niteliklerden biriyle sıyrılmak mümkün değildir. İkincisi diğer ülkelerle kıyaslandığında, gülünç denecek kadar az sayıda bilim, öğrenim ve eğitim unsuruna sahibiz.

Unutmamak gerekir ki, bizler bu bilgi eksikliğinin gayretkeşlikle, aceleyle tamamlanabileceği yada tamamlanması hayali içindeyiz.

Devlet makinamızı yenilemek için herşeye rağmen, şu üç görevi üstlenmeliyiz: Kendimizi eğitmek, tekrar eğitmek, her zaman eğitmek. Sonra bilginin «itiraf edelim ki çok kez olduğu gibi» ölü veya moda bir cümle gibi kalmamasına, mutlaka dimağımıza yerleşip, yaşamımızın gerçek ve tamamlayıcı bir parçası olmasına özen göstermeliyiz. Kısaca bize, batı Avrupa burjuvazisinin istediklerinden daha başka şeyler, sosyalist olmayı amaçlıyan bir ülke için nelerin lâyık ve elverişli olduğunu bilmek gerekiyor.

Sonuç olarak, işçi ve köylü denetim organını, devlet makinamızın mükemmelleştirme cihazı olarak, örnek bir kurum haline getirmeliyiz. Bu kurumun arzulanan düzeye ulaşabilmesi için, şu kurala inatla bağlanmak gerekli: Kırk defa ölç, bir defa biç.

Bu yeni halk komiserlerliğini yaratmak amacı ile, sosyal rejimimizde en iyi olan şeylerin azamî bir tedbir, düşünce ve yetenekle ele alınması gerekmektedir.

Bunun için sosyal rejimimizin en iyi elemanları, biliniz ki: Öncelikle vasıflı işçiler gereklidir; sonra, boş sözlere inanmıyacak, vicdanına aykırı olan hiç bir şeyi söylemiyecek, ne olursa olsun güçlüklerin bilincinden korkmayacak, ciddi olarak çağırıldığı amaca ulaşmak için hiç bir mücadeleden kaçınmıyacağına kefil olunabilen, gerçek eğitimli elemanlar gereklidir.

İşte beş yıldır, devlet makinamızı geliştirmek için kendi kendimizi uyarmaktayız. Ne var ki bu, beş yıldır etkisiz, hatta gereksiz, tehlikeli ve boş bir çalkantı olarak kaldı. Bu anlamsız çalkantı bize bir çalışma görünümü kazandırıyordu; ama aslında beyinlerimizi ve kurumlarımızı kirletiyordu.

Artık bu değişmelidir.

Daha az ama daha iyi kuralı benimsenmelidir. İyi bir insani materyel ha-

zırlama umudu olmaksızın işleri çabuklaştırmaktansa, iki hattâ üç yıl beklemek daha iyi olur kuralına bağlanılmalıdır.

Lenin T. Eserler, c. 33, s. 501-504

SENDİKALAR ÜZERİNE TARTIŞMA

«Sendikalar, Mevcut durum ve Trotsky'nin hatalarından özetleme»

Partimizin programı, «komünizmin ABC»sinin müellifinin pek iyi bildiği bu belge bu proğram Devletimizin bürokratik bir biçimsizleşme gösteren bir işçi devleti olduğunu gösterir. Nasıl söyleyebileceğimi bilemiyorum ama, biz ona ancak bu acıklı sıfatı yakıştırabildik. İşte tüm gerçeğiyle bir geçiş dönemi. O halde bu somut şartlar içinde oluşan bir devlette, sendikaların koruyacağı hiç bir şey yoktur. tamamen organize olmuş proletaryanın maddi manevi çıkarlarını korumak için onlardan vazgeçilebilinir görüşü teorik açıdan, tamamiyle yanlış bir düşüncedir. Bizi onbeş veya yirmi yıl sonra erişebileceğimiz soyut bir alana veya ideale götürür, kaldı ki ben bu süre içinde ona erişebileceğimizden bile emin değilim. Eğer kendimizi aldatmazsak, aydınların sözlerine, soyut düşüncelere veya bazen bir teori gibi görülen, aslında bir hata olan geçiş dönemi özelliklerinin yanlış değerlendirilmelerine kapılmazsak, iyi tanıdığımız bir gerçekle karşı karşıya kalırız. Devletimiz bugün öyle bir haldedir ki, tamamen organize olan proleterya kendini korumalıdır, ve biz bu işçi kuruluşlarını işçiyi devletine karşı korumak ve işçilerin de devletimizi koruması için kullanmalıyız. Hükümet tedbirlerimizin ve sendikalarla varılan anlaşmalarımızın yepyeni bir bileşimi sayesinde ve sendikalarımızla «kaynaşma» yoluyla bu iki koruma biçimi işbirliği halindedir.

Sendikalar sadece endüstri proletaryasının, tarihsel olarak gerekli birer kuruluşu değildir, onlar aynı zamanda tarihi yönde kaçınılmaz kuruluşlardır ve proleter diktatoryası altında işçilerin hemen hemen bütününü kapsarlar. Bu Trotsky arkadaşın devamlı unuttuğu, hesaba katmadığı, çıkış noktası olarak kabul etmediği bir fikirdir. Bununla birlikte «sendikaların görev ve rolü» adı altında ortaya attığı konu son derece geniştir.

Bu söylediklerimden proleter diktatoryasının uygulanmasında, sendikaların rolünün mutlaka çok önemli olduğu anlamı çıkar. Peki bu rol neden ibarettir? Teorik sorunların en önemlilerinden biri olan bu sorunun incelenmesi, beni bu rolün son derece orjinal olduğu sonucuna götürdü. Bir yandan sendikalar endüstri işçilerinin bütüüü saflarında toplarlar ve gruplaştırırlar. Bundan dolayı onlar, hakim sınıfın, iktidarda olan ve devlet baskısı uygulayan, yönetici sınıfın bir kuruluşudurlar. Fakat bu zorlayıcı nitelikte bir devlet kuruluşu değildir, amacı eğitmek, çalıştırmak, öğretmektir. Bu bir okuldur, yöneticilik, iş idaresi, ve komünizm okuludur. Bu tama-

men hiç alışılmamış türde bir okuldur, zira burada hoca ve talebeler değil, kapitalizmden geri kalan ve kalması önlenemiyecek olan şeylerle, proleter devrimci öncülerin ve ilerde bulunan devrimci kıtaların tayin ettikleri yeni bir bileşim söz konusudur. İşte bunun için, bu gerçekleri göz önüne almadan sendikalardan söz etmek bizi bir sürü feci yanlışa sürükler.

Proleterya diktatörlüğü sisteminde sendikalar, Devlet ile Parti arasında yer alırlar denebilir. Sosyalizme geçiş süresinde proleter diktatoryası kaçınılmazdır. Ne var ki o, bütün endüstri işçilerini bir araya getiren kuruluş aracılığı ile işini yürütmez. Neden mi? Bu konuda enternasyonal II. kongresinin tezlerini okuyalım. Bu konu üzerinde çok duracak değilim. Olaylar şöyle cereyan eder:

Parti herhangi bir biçimde proleter öncülerini içine alır ve işte onlar proleter diktatoryasını uygularlar. Ne var ki sendikalar gibi bir temel olmazsa, bunu uygulamak ve devlet görevlerini yerine getirmek imkânsızdır. Bu görevleri yine yeni bir şekil olan Sovyetler cihazı aracılığı ile ve muhtelif kurumların kanalıyla yürütmek gerekir.

Neden bu durum orjinal sayılır? Pratik sonuçları olduğu bakış açısından mı? Çünkü günlük çalışmalarının sonucu, bizleri kapitalizmden komünizme eriştirme yeteneğine sahip tek sınıf sayılan yığınları, inandırmak olan sendikalar, öncülerle yığınlar arasında bir bağ oluştururlar. İşte sorunun bir yüzü. Öte yandan sendikalar Devlet gücünün bir «depo»su sayılırlar. Kapitalizmden komünizme geçiş döneminde sendikalar işte budur.

Lenin T. Eserler c. 32, s. 11-14-30 Mart 1920

ENTERNASYONALİN IV. KONGRESİNDE BİR KONUŞMA

Bazı tali noktalara değinmek istiyorum. Budalalıklar yapıyoruz ve daha da büyüklerini yapacağımız muhakkaktır. Kimse onları benden daha iyi görüp değerlendiremez. Niçin yapıyoruz bu budalalıkları, sebeplerini sıralıyalım: İlk olarak geri kalmış bir ülkeyiz, ikinci olarak ülkemizde eğitim en düşük düzeydedir, üçüncüsü olarak yardım görmemekteyiz, hiç bir uygar ülke bize yardım etmemektedir, aksine hepsi bize karşı çalışmaktalar, dördüncü olarak kusur devlet makinamızdadır. Biz bunu eski devlet makinesinden miras aldık, o da bizim bahtsızlığımız oldu. Devlet makinası çoğunlukla bize karşı çalışıyor. İşte olayların cereyan tarzı. 1917 de iktidara geldiğimizde devlet cihazı bizleri sabote etti. O zaman çok ürkmüştük ve kendilerinden geri dönmelerini rica ettik. Geri geldiler ve bu da bizim bahtsızlığımız oldu. Şimdi büyük memur yığınlarımız var, fakat bu personeli etkili bir tarzda yönetecek yeterli sayıda eğitilmiş elemanlarımız yok. Burada, zirvede iktidarı ellerinde tutan bizler arasında çoğunlukla devlet makinası iyi kötü işler durumda; oysaki orada taban-

da kendiliklerinden onlar buyurmaktalar ve o tarzda hareket ediyorlarki bizim buyruklarımıza karşı geliyorlar. Kesin sayısını bilemiyorum ama zirvede bizlerden sadece binler ya da onbinlerce kişi var sanıyorum. Oysa ki tabanda çardan ve burjuva toplumundan miras kalan, bize karşı yarı bilinçli yarı bilinçsiz çalışan, yüzbinlerce eski memur var. Buna çok kısa *bir sürede çözüm bulunamaz, bu kesindir. Devlet makinamızı geliştirmek,* onu değiştirmek ve ona yeni güçlerin katkısını sağlamak için uzun yıllar çalışmamız gerekiyor. Biz bu işi hızlıca bir tempo içinde, hatta çok hızlı bir tempo içinde yapıyoruz. Kurulan Sovyet okullarında ve işçi üniversitelerinde yüzbinlerce genç eğitim yapmaktalar. Belki çok acele öğreniyorlar, fakat ne olursa olsun görev başlamıştır, sanırım ürünlerini verecektir. Eğer görevimizi fazla aceleyle yapmazsak, birkaç yıl içinde devlet makinamızı kökten değiştirmeye muktedir genç insan yığınlarıyla karşılaşacağız.

Lenin T. Eserler c'. 33, s. 440-441 13. Kasım 1922

BÜROKRASİYE KARŞI

Parti X. Kongresi

...Netice olarak, çok zamanımızı almış olan bürokrasiye karşı savaş hakkında iki kelime söylemekle yeniteceğim Geçen yaz bu konu merkez komitesine getirilmiş idi, Merkez komitesi Ağustosta tüm kuruluşlara hitaben yazdığı bir mektupla durumu açıkladı. Eylül'de Partinin konferansında gün ışığına kavuştu ve nihayet Aralıkta Sovyetlerin kongresinde bu soru daha geniş boyutlarla ortaya konuldu. Bürokrasi gerçekten var olan ve bilinen bir yaradır, onunla gerçekten savaşmak zorunludur. Şüphesiz izlediğimiz tartışma esnasında bazı proğramlar bu soruyu hafife alıyorlar ve onu çok defa bir küçük burjuva görüşüyle inceliyorlar. Hiç şüphesiz son zamanlarda Partiye dahil olmayan işçiler arasında bir kaynama ve hoşnutsuzluk izlenmekte Moskova'da derlenen partisizlerin toplantılarında açıkça görüldü ki demokrasi ve özgürlüğü Sovyetleri devirmeyi amaçlıyan şiarlar olarak kullandılar. «İşçi Muhalefeti temsilcilerinin» büyük bir çoğunluğu veya hiç değilse bir kısmı buna karşı savaştılar; bu küçük burjuva düşünüşüne karşı cephe aldılar, ve gerçekten tam bir beraberlik örneği göstermesini bildiler. Bütün işçi muhalefeti temsilcileri ve diğer yarı sendikalist gruplar da onlar gibi mi düşünüyor, bilemem? Bu kongrede, bürokrasiye karşı savaşın mutlaka gerekli olduğunu bilmeliyiz ve bunun küçük burjuva unsurlarına karşı açılacak savaştan daha karmaşık olacağını anlamalıyız. Devlet yapımızda bürokrasi, parti proğramımızda da işaret edildiği gibi, bir hastalık halini almıştır, çünkü o, küçük burjuva unsurlarına ve onun dağılıp yayılmasına bağlanmıştır. Bu

hastalık sadece emekçilerin, işçi ve köylü denetiminin kararnamelerini alkışlamakla yenilemez, kararnamelerin alkışlanması bizde eksik olmayan bir şeydir. Bürokrasi kırsal bölgelerde, şehirlerde ve büyük merkezlerde halen uygulanamayan işçi ve köylü denetimi aracılığı ile haklarını elde etmeleri gereken tüm emekçilerin birleşmeleriyle yenilebilir. Bürokrasıden en çok yakınanlar haklarını uygulamakta acze düşenlerdir. Bu noktaya çok dikkat etmek gerekir.

Bu hastalıkla savaşanların bazen içtenlikle proleter partiye, proleter harekete, proleter diktatöryasına yardım etmeyi arzuladıklarını gorürüz, fakat aslında devrim süresince, birçok kereler, proleter iktidarının en tehlikeli düşmanları oldukları anlaşılan, küçük burjuva anarşist unsurların işlerini kolaylaştırırlar. Onlar bir kere daha en sakıncalı düşman olduklarını, ülkemizde ortaklar ve destekler sağlamaya, geniş yığınların düşün halini değiştirmeye, hatta parti dışındaki işçilerin bir kesimini kazanmaya en elverişli durumda olduklarını göstermişlerdir. Bu yılın başlıca olaylarından çıkan sonuç ve alınacak ders budur. Proleter devletin durumu işte o zaman son derece güç bir hal alacaktır; eğer bunu anlamaz, bundan zorunlu dersi çıkaramazsak, eğer bu kongre ekonomi politikamızda ve proleteryanın bütünleşmesinde bir dönüm noktası kaydetmezse o zaman hakkımızda şu acıklı sözleri sarfetmek gerekecek: Boş ve bayağı şeylerin üzerinde durmuşuz, devrim yılının ciddi olaylarından hiç bir ders almamışız. Bir daha böyle olmamasını ümidederim.

Lenin T. Eserler c. 32, s. 197-199 8. Mart 1921

«LENİN'İN VASİYETNAMESİ»

Merkez komitesinin kaynaşması için mücadeleden bahsederken, kafamda bölünmeye karşı alınabilecek tedbirler var, eğer o türden tedbirlere başvurulunabilirse. Zira bilindiği gibi Rousskaia Mysl'in Beyaz Süvarisi «bu sanırım S. S. Oldenbourg idi.» Sovyet Rusya'ya karşı yürüttükleri harekette iki hedef gütmekteydiler. Birincisi partimizin içinde bir bölünme olması, ikincisine gelince bu bölünmeyi elde etmek için parti için önemli görüş ayrılıklarının belirmesi.

Partimiz iki sınıfa dayanmaktadır, onun için bu iki sınıfın arasında uyum sağlanamazsa, düşüşü ve dağılması kaçınılmaz olacaktır. Bu ihtimal içerisinde, şu veya bu tedbirleri almak, ya da merkez komitesinin kaynaşması için boş yere çene çalmak anlamsız bir çaba olacaktır. Bu durumda hiç bir tedbir bölünmeyi engellemeye yetmeyecektir. Bununla birlikte bu bölünmenin sözünü etmeye gerek göstermiyecek kadar uzak bir ihtimal ve gerçek dışı bir olay olmasını ümidederim.

Yakın gelecekteki bir bölünmeye karşı garanti olabilecek bir kaynaş-

madan bahsetmek ve bu konuda tamamen kişisel nitelikte bir dizi düşünceyi tahlile çalışmak istiyorum.

Sanırım her bakımdan, kaynaşma probleminin en önemli noktası, Stalin ve Trotsky gibi üyelerin varlığıdır. Aralarındaki ilişki, benim hislerime göre, engellenmesi mümkün olabilecek bu bölünmenin en büyük tehlikesini teşkil eder. Ayrıca merkez komitesinin sayısını elli yada yüze çıkarmamız yararlı olur kanısındayım.

Stalin arkadaş genel sekreter olunca eline sınırsız bir yetki geçirdi, Ben, onun her zaman bu yetkiyi aynı ihtiyatla kullanacağından emin değilim. Öte yandan Trotsky Halk Komiserliği ve Ulaşım yolları konusunda, Merkez Komitesine karşı mücadelelerinde gösterdiği gibi, yalnızca üstün yetenekleriyle dikkati çekmiyor; O belki Merkez Komitesinin en kabiliyetli adamıdır. Ancak olayların idarî yönüne aşırı bir güven ve bağlılık göstermekle hata ediyor. Merkez Komitesinin üstün şeflerinin bu iki ayrı özelliği, eğer Partimiz karşı koymak için gerekli tedbirleri almazsa, beklenmedik bir bölünmeye neden olabilir. Merkez Komitesinin tüm üyelerinin kişisel niteliklerini tanımlamaya kalkışacak değilim. Sadece Zinoviev ve Kamenev'in Ekim maceralarının tesadüfî bir olay olmadığını hatırlatmakla yetineceğim. Trotsky'ye bolşevizme karşı olma suçu ne kadar yüklenebilirse, onlara da bu maceradan dolayı şahsi suç o kadar yüklenebilirdi.

Merkez Komitesinin genç üyelerine gelince, Boukharine ve Piatakov hakkında birkaç kelime söylemek istiyorum. Benim düşünceme göre bunlar «gençler arasında» en göze çarpan kabiliyetlerdir. Haklarında şunu gözden uzak tutmamak lâzımdır; Boukharine Partide yalnız, yüksek değerde ve en yetenekli bir teorisyen olmakla kalmamış, haklı olarak tüm partinin sevgisini de kazanmıştır. Bununla birlikte teorik görüşleri, ancak büyük bir ihtiyatla tam anlamda marksist olarak kabul edilebilir, zira onda skolastik bir yan var, dialektiği tamamen incelemediğini ve anlamadığını sanıyorum.

Piatakov'a gelince; büyük bir irade ve üstün yeteneklerle donatılmış, bununla birlikte, ciddi bir politik sorunda, kendisine güven duyulmasını istediğinden, yönetim uygulamalarına ve olayların idari yanlarına kendisini fazla kaptırmakta.

Kuşkusuz ben bu gözlemleri, şu an için, bu iki yetenekli militanın, eğitimlerini tamamlamak ve yetersizliklerine çare bulmak fırsatı yakalıyamadıkları varsayımı ile yapmaktayım.

25. Aralık. 1922 M. V. tarafından kayda alınmıştır.

Ek: 1

Stalin çok kabadır. Biz komünistler arası ilişkilerde ve kendi çevremizde tamamen hoş görülebilen bu kusur genel sekreterlik görevlerinde

hoşgörü ile karşılanamaz. Bundan dolayı arkadaşlarıma, Stalin'i bu gödevden alıp, yerine ona göre tek üstünlüğü daha hoşgörülü, daha dürüst, daha nazik ve arkadaşlarına karşı daha dikkatli, daha az kaprisli bir kişiyi atamanın yolunu aramalarını öneririm. Bu çizgiler önemsiz bir ayrıntı gibi görülebilir ne var ki kanıma göre, bizi bölünmekten korumak için, daha yukarda Stalin ve Trotski hakkında yazdıklarımı nazara alırsak, bu bir ayrıntı değildir, ya da kesin önem taşıyabilecek bir ayrıntıdır.

4. Ocak 1923 L. F. tarafından kayda alınmıştır.

SOSYALİZMİN ÖZÜ BAĞIMSIZLIK

Yaşar KEMAL

Biz uzun yıllardan bu yana hep başı belada bir ulusuz. Yüzyıllardan bu yana sömürülmüşüz, köleleştirilmişiz, Köleliğimiz bir söz değil, gerçektir. Tam iki yüz yıl insan düşüncesine hiç bir şey katamamış bir ulus köle olmamış da ne olmuş? Ne bilim de ne sanatta insanoğluna iki yüz yıl, belki de daha çok hiç bir katkıda bulunmamak olacak iş mi? Bunu kölelikten başka neyle açıklayabiliriz? Halbuysakim, insanoğlunun son üç yüz yıllık dönemi insanlığın toptan bir yaratış çağıdır. İrili ufaklı birçok uluslar karınca kaderince bu çağda insanlığın bu yaratışına katkıda bulunmuşlardır. Biz dünyada kurulmuş birkaç büyük imparatorluktan birisinin sonucuyuz. Bir takım evrensel olanaklarımız olmuş, öyleyse neden, Koca Sinandan başka bir şey çıkaramamış bu olanaklar? Sorular, sorular, sorular... Daha öncelerinin işi bir geniş araştırma işidir. Mutlaka böyle bir araştırma yapılmalı ve kuraklığımızın sebepleri araştırılmalı, gözler önüne serilmeli ki insanlık hiç olmazsa bu deneyimizden faydalansın. İki yüz yıla gelince biz ona buna öykündük, ona buna bağımlandık. Ekonomide bağımlı, politikada bağımlı, elbet de düşüncede de bağımlı olacak..

Sosyalizm insan oğlunun bütünüyle kendi koşullarına, kendi insanlığına, özüne dönüşüdür. İnsanın kendi özü de görecedir ama, her çağ her yapı, her koşul bir sınıf, bır çerçeve oluşturur. Bizim dediğimiz de bu oluşmadır işte.. Bugün bir takım koşullar içinde bir Türkiye vardır, bu Türkiye'nin durumunu, bütünüyle özünü saptamamız gerek. Bu bağımlı bir Türkiye'dir. Başka bir koşul, başka bir öz oluşturmaktadır. Kompradorlar. dışa bağımlı politika, artan nüfus, tüketime itilmiş toplum, yerinde sayan üretim, feodallerle sarmaşdolaş kapitalistler, bürokratlar.. Patlamaya hazır işçiler, köylüler.. Pısırık, kıskanç, burnunun ucunu görmeyen, benim babam bina okur, döner döner gene okur, aydınlar. Yozlaşmış, düşünmeyi, görmeyi, duymayı unutmuş aydınlar. Kendi kabuklarına çekilmiş, dumura uğramış kafalarıyla dünyaya kapalı aydınlar... Dünyaya kapalılık bir öykünme sonucudur. Dünyaya kapalılık körün deyneğini bellediği gibi bir örnek belleme o örneğin dışına santim çıkmamakdır. Kendi olan, kendi gibi düşünen adamdır ancak dünyaya açılan adam.. Dünya düşüncesi üstünde yargısı olan adamdır. Dünya bilimi üstünde yargısı olan adamdır. Böyle olmayan bir insan dünyaya katılamaz. Öykünmecilik yan gelip yatmaktır, tembelliktir. Kalıplara uymaktır.

Sol düşünce bağnaz bir düşünce değildir. Dünyayı, evreni sonsuz çelişkileriyle kabul etmektedir. Dünya, evren bitip tükenmeyen, her an yaratılan, türü biçimi hiç bir zaman saptanamayan, saptanamayacak olan, kabacaları bunun dışında, bulundukça karşımıza daha yüzbinlercesi çıkan bir çelişkiler karmaşası, yığınıdır. Bunun için bir sosyalist kafa dünya, evren üstünde en açık, en geniş, hiç bir bağnazlığa sapmadan düşünen kafadır.

Sosyalist düşünceyle doğma hiç bir zaman hiç bir biçimde bir araya gelemez. Bir kafa dogmatikse, o kafa sosyalizmi düşünemez bile. Sosyalist düşüncenin zaferi, sosyalist eylemin zaferi ancak be ancak sosyalizmin açıklığına açıklığından gelen gücüne vardığımızda gerçekleşecektir. Dünya, evren durmadan yenilenmede, kendini aşmadadır. Çağımız bunu bilimsel olarak öğrenmiştir, biliyor. Yenilenen bir dünyada durağana vardık mıydı öldük demektir. İnsanlığın durduğu yerde ölüm başlar.

Türkiye'deki sanatın en büyük yaratıcısı Nazım Hikmet en bağımsız kafaydı. Nazım hiç bir doğmayı yanına bile yaklaştırmamıştır. Onun işi çağımız dünyasını sonuna kadar düşünmekti. Çağımız düşüncesinin en ucunda Nazım vardı. Bir de büyük sanatçı duyarlığı olunca.

Sosyalizmin düşünce kuralı her an bütün kuralları aşmaktır. Bu aşmayı yapmadan insanoğlu düşünemez. Sosyalizmin gücü doğaya uygunluğundandır. Biz sosyalizmin kuralsızlık olan düşünce kurallarına ne kadar uyarsak, doğaya, yaşama o kadar uymuş oluruz. Bu da insanlığın zaferi olur. Çağımızdaki ölüm bezirganlarının birinci teraneleri, dünyanın ölümüdür. Düşüncenin, sanatın ölümüdür. Eeeee? Bunu bir düşünceymiş, hem de parlak yeni bir düşünceymiş gibi söylüyorlar. İnsan bilimsel sosyalizme varmadan önce bu teraneyle kendisini oyaladı. Oyaladı da diyemeyeceğim, bir takım insanların işine geldi, düşüncenin, sanatın ölümlü olması. Ölümlü olduğu gerçek, ama, bütün bunların biteceğini kimse bize söyleyemez. Bir şey biter onun yerine bir başkası fışkırır. İnsanlığın şimdiye kadar karşılaştığı gerçek budur. Başka gerçeklerle, hiç düşünmediğimiz çelişkilerle de karşılaşabiliriz. Ama şimdilik bildiğimiz tek şey dünyanın, evrenin sonsuz çelişkilerde olduğu gerçeğidir. Daha yoğun çelişkilerle, daha başka gerçeklerle de karşılaşabiliriz ama, dünya evren, düşünce, sanat bitmez. Biterse de bittiği yerden başlar. Yokluk, yoktur, olmayacaktır da..

Bağımlı kafalar, yaratıcılığını yitirmiş kafalar sosyalizmi, ne kadar çabalasalar da zor anlarlar. Sosyalizm adına bir takım doğmaları ezberler çok da bağnaz olurlar. Sosyalist düşünceyi sonuna kadar, canını vererek savunmak bağnazlık değildir. Bunu bağnazlıkla karıştırmamalıyız. Üstelik de gene büyük kavga adamları, canlarını sosyalist düşünce, sosyalist eylem uğruna vermişler doğmatikler değil, gerçek sosyalistlerdir.

Bizim işimiz, sosyalist olabilmemiz için varılacak tek yer, dünyayı evreni bağımsız düşünebilme yeteneklerine kavuşabilmemiz olmalı.

Bizim bir savımız vardı, sosyalizmin, sosyalist düşüncenin bağımsızlı-

ğını savunurken, diyorduk ki, sosyalist düşünce, sosyalist eylem bağımsızlıktır. Sosyalizm adına koşulları bağımlı kılmak yanlıştır, diyorduk. Bu bizim düşüncemizdi.

Bu düşüncemizden dolayı bir takım sosyalistler bize düşman oldular. Bu yanlıştır. Sosyalizmi savunmamız kimseyi bize düşman kılmamalıydı. Bütün sosyalistlerin her türlü bağnazlığa, doğmaya karşı sosyalizmi ayni şiddetli savunmaları gerek Sosyalist düşünce leke götürmüyor. Her hangi bir sapma, dogma, sosyalizmi kurmağa çalışanları hemencecik başarısızlığa itiyor ve insanlığın gözünde onları suçlu kılıyor. Sosyalist düşünce bağımsızlığı, dünyayı, evreni sonsuz yaratılmalarla, çelişkilerle düşünmeyi sonsuz değişmeye karşı hiç bir kural tanımamayı özünde de taşır. Her sosyalistin bu özü savunması gerektir.

Biz sosyalist düşüncenin özünü, bağımsızlığını savunurken kimseye düşman olmadık. Kimseye düşmanlığı körüklemedik. Örneğin, biz sosyalist düşüncenin bağımsızlığını savunurken Sovyetler Birliğini karşımıza almadık. Çin'i de karşımıza almadık.

İnsanlık yanlışlarla doğrularla hızlı, geniş bir deneyden geçiyor. Yanlışlıklara düşmanlık bizim işimiz değildir. Yanlışın yanlış olduğunu saptarız. Sosyalist düşüncenin işi budur. Bu yanlışlıkların üstüne de sosyalist düşünce toptan gider. Sosyalist düşünce de kendi içinde kendini her an yeniler. Yoksa sosyalist düşünce olmaktan çıkar, başka bir şey olur.

Bizim bugünkü kafamız sosyalist düşüncenin gerçeğini, ağırlığını taşıyamıyor. Sosyalist eylemde de yanlışlıklar içindeyiz. Bizim sosyalistlerimizin bir kısmı Türkiyedeki ırkçılar, kompradorlar, feodaller, toptan sömürücüler, adam öldürenler, emekçiye kan ağlatanlar dururken veryansınlar ediyorlar Sovyetler Birliğine. Merak etmesinler, Türkiye'deki sömürücü güçler Sovyetler Birliğine yeteri kadar, dahası da yeterinden de fazla sövüyorlar. Sovyetler Birliğini akılsızca kötülüyorlar. Akılsızca diyorum, Türkiye'deki sömürücülerin bile bu büyük komşumuzla dostça geçinmek zorunlukları var.

Bir kısmı da tutturmuşlar Çin'i. Çin şöyle de Çin böyle... Ben Sovyetler Birliği'nde. Çin'de olup bitenlerle, sol düşünceye getirdikleri götürdükleriyle hiç uğraşmayalım demiyorum, ama böylesine bölünüp, salt Çin'di Sovyetler Birliğiydi, yalnız bundan dolayı birbirimize düşüp sol gücü yıpratmamızı aklım almıyor.. Ne olacak yani, bir yanı veryansın etsin Sovyetlere, öteki yanı da veryansın etsin Çin'e. Bizim emekçimiz bundan ne kazanıyor? Üstelik de bu saldırılarla dünya kapitalizminin ekmeğine yağ sürüyoruz. Ben taraf tutmayalım da demiyorum. Taraf tutup tutmamak, bu aptallık, bu kötüleme kampanyası değildir. Yarın Sovyetler Çin'le barışırsa ne olacak? Benim kanım şu ki, erinde gecinde barışacaklar. O zaman bizim Çinciler ne yapacaklar?

Bizim bağımsız düşüncemiz sosyalizm anlayışımız, önce sosyalizmin, sonra da ulusumuzun, nereden gelirse gelsin bağımsızlığını savunmaktadır, yoksa dünyadaki sosyalist ülkelere düşmanlık değildir. Biz, sosyalizmin bağımsızlık özünü öne alanlar, emekçi kardeşliğinin bu bi-

çimde ancak gerçekleşebileceğine inanıyoruz. Örneğin şema sosyalizmler kabul etmek bilimsel sosyalizme aykırıdır. Bunu da dünyada kabul etmeyen sosyalist bir ülke de yok sanıyorum. Biz sosyalizmin bağımsızlık özünü savunurken, başka bir yanlışa, bindiğimiz dalları kesme yanlışlığına düşmemeliyiz. Birleşmiş kapitalist dünyada emekçilerin gücünü paramparça etmek bağışlanmaz bir suçtur.

Geniş, sonsuz bir devinekte düşüneceğiz dünyayı. Doğmalara karşı koyacağız. Şemalara karşı koyacağız. Sosyalizmin özüne kim zarar vermişse, veriyorsa onlarla savaşacağız. Sosyalist düşünce zaten ister istemez onlarla döğüşür. Kim sosyalizmi bir doğma, bir şema yapmışsa karşı koyacağız. Ama amacı yitirmeden, Türkiye emekçileri öyle örgütsüz, bilinçsiz dururken varsa da Sovyetler, yoksa da Çin, olacak iş mi?

İşte, kimse kusura kalmasın ya, bağımlı kafanın, bağımlı, yanlış sosyalist anlayışı bu...

TUTUKLAMALAR

Galip M. ATAÇ

II Ekim 1946 günkü bildirimize karşı ilk tepki, daha önce de dokunduğumuz gibi, zamanın Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'den geldi. Sofra başında, bildirimizi kendisine verdiklerinde:

— Demokrat Parti ileri gelenlerinin bizden yakınması, halkı oyalamak içindir. Geçmişte suçumuz var sa, dünkü çalışma arkadaşlarımız olan, Demokrat Parti başındakiler suç ortaklarımız sayılır. Onlardan bize zarar gelmez. (Bizim Bildiriyi göstererek) Bu partinin ayağı yer tutarsa, hepimizi ipe götürür Kahraman Gaziantep'te de mi bu partinin kurulduğunu duyacaktım, diyerek sofrayı terkettiğini öğrendik.

İnönü Ankara'ya dönüşünde bildirimizde geçen (gilgil) kelimesinin ne anlama geldiğini, telefonla, sormuş. (I)

Aradan 6 gün geçti. Gaziantep savcısı, Emniyet'ten, kimliğimiz üstüne bilgiler istemiş, Savcının öfkeli bir önyargı ile kaleme aldığı 17/10/1946 gün ve 7671 sayılı bu yazısı, öykümüzün başlangıcı oldu. Tutuklandık. Bunu, evimize ve işyerimize baskınlar izledi.

Tarihin akışı içinde, emek ve sermaye arasındaki çatışmalar, her gün biraz daha hız ve yoğunluk kazanıyor. Bir avuç çıkarcıdan yana olanlarla işçi köylü ve dargelirli halktan yana olanların, olaylara bakışlarındaki farklılaşma da günden güne büyüyor.

Sermayenin kanı emektir. Sermayenin gelişip büyümesi için, sömürü alanını hergün biraz daha genişletmesi gerekir. Çevremizdeki insanlar arasında bunun örneklerini, belirgin çizgiler halinde, görüyoruz.

Bir insan mutlu azınlıktan yana olabilir. O kimsenin kendi kendini öyle bir düzenin savunucuları arasında görmesi de olağandır. Ancak, Kamu görevlileri, taşıdıkları yetkileri, çıkarcılar adına, bir sindirme aleti olarak görürlerse, kuruldukları makama karşı, tarihsel bir hiyanet içine düşerler. Çünkü, vatandaş çoğunluğu yararına işlemeyen bir yetkinin, çoğunluktan saygı toplamağa gücü yetmez.

Türk işçisini, Türk köylüsünü örgültenme haklarını kullanmaya çağırmak, Türkiye halkının çıkarlarına uygun mu, değil mi? Bunu, yanılmaz tarihin yargısına bırakıyoruz. Göreceğiz de...

(I) Gilgil: Buğdaygillerden, süpürge otu görünümünde, daha çok kümes hayvanları için yem olarak kullanılır, bir darı çeşididir.

Emniyet Müdürlüğüne
Gaziantep

7671
17/10/946

Gaziantep'te, merkezi İstanbul'da bulunan (Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi) adıyla siyasi bir parti kurulduğu ve bu partinin açılışı münasebetiyle emekçi zümresini açıkça sermaye aleyhine tahrik eden (kışkırtan) ve binnetice (sonuç olarak) millî birliği ihlâl (bozma) amacı güden zararlı yazılarla dolu bir beyanname (bildiri) neşrettiği (yayınladığı) ve bunu halka dağıttığı haber alınmış ve mahiyeti (niteliği) suç bakımından incelenmeye değer ve mahiyette (nitelikte) görülmüş olduğundan işin derhal hazırlık soruşturmasına başlanmıştır. Bu sebeple (nedenle):

1 — Bu partiyi ilimizde kuranların sarih (açık) hüviyet (kimlik), meslek ve adresleriyle partinin kuruluş ve açılış tarihinin,

2 — Parti idare heyetine (kuruluna) dahil (girmiş) kimselerin mazilerini (geçmişlerini) ve siyasi görüş ve akidelerini (inançlarını) gösteren zabıta istitlaatıyla (istidlâl: olaydan anlam çıkarma) herhangi bir suç şüphesi (kuşkusu) altında bulunup bulunmadıklarının ve böyle bir suç işleyip işlemediklerinin.

3 — Yayınlanan beyannamenin (bildirinin) kimler tarafından yazılıp yayınlanmış olduğunun ve hangi basımevinde basılmış ve kimlerin marifetiyle (aracılığıyla) nerelere ne miktar (kaç sayı) dağıtılmış olduğunun ve ele geçmiş örnekleri varsa bunların ayrı ayrı tutanaklarla tesbit edilerek (saptanarak) hemen memuriyetimize gönderilmesi,

4 — Suç konusu teşkil eden bu beyannamelerden Partinin merkezinde ve mensuplarının evlerinde ve iş yerlerinde bulunması kuvvetle melhuz (umulur) olduğundan derhal adı geçen parti merkezinde ve müessis (kurucu) idare heyeti (yönetim kurulu) üyelerinin evlerinde ve iş yerlerinde ve tesbit edilecek(saptanacak) matbaada gerekli aramalar yapılarak keyfiyetin (niteliğin, durumun) zabıt varakalarıyla (tutanaklarla) tesbit edilerek (saptanarak) ve elde edilecek beyannamelerin memuriyetimize tevdii (verilmesi),

5 — Sınıfları birbiri aleyhine tahrik (kışkırtma) ve umumun (kamunun) emniyeti için tehlikeli bir tarzda (biçimde) kin ve adaveti (düşmanlığı) tahrik mahiyetinde (kışkırtma niteliğinde) ve tüzüğüne aykırı şekilde beyannameler dağıttığı ve muzir (zararlı) faliyette bulunduğu (çalıştığı) ve Türk içtimai bünyesini (sosyal yapısını) bu suretle tehlikeye düşürdüğü anlaşılan bu Partiye bu güne kadar intisap edenlerin (katılanların) sarih hüviyetleriyle (açık kimlikleriyle) meslek ve sıfatlarının ve bu şahısların mazileri (geçmişleri) ve siyasi görüş ve akideleri (inançları) hak-

kındaki gizli zabıta bilgisinin kısa bir zamanda derlenerek bildirilmesi ehemmiyetle (önemle) rica olunur.

C. Savcısı
Cemil Mitat Ulusal

Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi
Gaziantep Şubesi Müteşebbis heyeti Adamlarının
siyasi durumlarını gösteren listedir.

1 — Nuri Özkan, 932 senesi Eskişehir Tayyare Fabrikasında makinist iken (kızıl Eskişehir) adlı komünist beyannamesini basmaktan İstanbul Ağır Ceza Mahkemesince dört sene hapse mahkûm edilmiş ve af kanunundan istifade ederek tahliye olunmuştur.

938 Senesinde İstanbul'dan Antep'e getirttiği komünist risalelerini (broşürlerini) bazı kimselere gizli gizli okuttuktan Gaziantep'te Adalete verilmiş ve bir müddet (süre) mevkuf (tutuklu) kaldıktan sonra beraat etmiştir. Bu yüzden ilimiz Emniyet tetkikatında (incelenmesinde) komünistlikten feragat etmemiş (vazgeçmemiş) ve komünist arkadaşlarıyla da temasını (ilişkisini) kesmemiştir.

2 — Galip Ataç, komünist olarak tanınmış ve bu yüzden durumu göz önünde bulundurulan bir kimsedir. *937 yılında komünist propagandası yapmak ve evinin aranılmasında komünistliğe ait risaleler (broşürler) bulunmaktan dolayı Adalete verildiğine dair dosyasında bilgi varsa da netice bilinmemektedir.*

3 — Necip Diker, Antep'te terzidir. Komünistlikle tanınmış ve durumu göz önünde bulundurulan kimselerle uzun zamandanberi temas ve münasebeti vardır.

4 — Hayri Koral, fotoğrafcıdır. Komünist olarak tanınmış kimselerle görüşüp konuşur bir kimsedir.

5 — Parti sekreteri Hasan Bayaz, hakkında halen mevcut bir bilgi bulunmadığı ahiren (sonradan) yaptırılan incelemelerden anlaşılmıştır.

Şimdi, Gaziantep Emniyet Müdürlüğünün bu yazısında altını çizdiğim 1937 olayını, tüm ayrıntılarıyla, anlatalım. Belki, Emniyet'teki dosyama, tamamlayıcı bilgi (!) girmesini sağlamış oluruz:

1937 yılının ortalarındayız. Gaziantep'te bir terzi işçisiyim. Aldığım ücretin azlığı nedeniyle, çalıştığım dükkandan ayrıldım.

Ustaların baskı ve zorbalıkları günden güne artıyor.

Terzi işçisi işinden atılır.. Terzi işçisinin ücreti, haftalığı kesintiye uğrar.. Terzi işçisinin çalışma saati belli değil.. Bakarsınız işsizdir, boş gezer.. Bakarsınız, acele bir iş gelmiştir; gece sabahlara kadar çalışır: Onun pazarı, onun bayramı yoktur.. Gündüz çalışır, gece çalışır.. Buna karşın, aklın alamıyacağı bir sabır ve uysallık içindedir.

Sendikalar yok.. Alın terini, insan emeğini koruyucu bir kuruluş bil-

miyoruz. Yer yer yaptığımız ricalar etkilemiyor ustaları. Aldığımız karşılık «büyük balık küçük balığı yutar» oluyor. Üç beş arkadaş bir araya gelince, dertleşme konumuz bu. Çaresizlik içinde, zaman zaman, hep beraber oturup bir çıkaryol aramak gereğini duyarız.

Bir gün, yazlık bir kır kahvesinde buluşuyoruz. Gelenler 45 kişi. Saatlarca konuşuyoruz.. Herkesten bir öneri ve düşünce geliyor.. Bu öneri ve düşünceler çarpışıyor.. Uzun tartışmalar sonunda, ölçüsüz yanları budanıyor düşüncelerin.. Karar alıyoruz.. Valiliğe başvuracağız.. Bir kişiye yetki veriliyor.. Dilekçe yazılıyor.. Valinin bize kılavuzluk yapması isteniyor.

Vali sabırla dinliyor.. Anlatılanlar karşısında çok üzgündür.. Ama, bu konuda yapılacak birşey bilmediğini, İş Kanunu'nun, henüz, büyük fabrikalarda bile uygulanamadığını, dağınık iş yerlerinde çalıştığımızdan, tutumumuzun grev sayılamıyacağını belirtiyor.. Ve, bizi avutmaktan öte gidemiyor.

Birer ücret listesi yazarak ustalarımıza sunuyoruz. Bu önerilerimizi kabul etmedikleri sürece, çalışmıyacağımızı bildiriyoruz.

Sert tepkiler geliyor ustalardan.. İşi bırakıyoruz.. Bir hafta çalışmıyoruz. İşe yeniden başladığımızdan iki gün sonra da, Emniyet'ce kovuşturma açılıyor.

Ogünedek süre gelen çalışma kurallarına göre, bu davranışımız ustalara çok ağır geliyor. Onur kırıcı buluyorlar bunu. Bizi korkutmak ve cezalandırmak yolları araştırılıyor. Ustaların çoğu o kanıdadırlar ki; Valilik Makamına dilekçe vermek için seçilen Galip Ataç'ın susturulması, sindirilmesi diğerleri için de birer gözdağı olacaktır.

Beni Baş Komiser (Emniyet Amiri)in karşısına çıkardılar. Orta yaşlı, siyah gözlüklü, dazlak kafalı ve küfretmeğe alışkın olduğu anlaşılan bir adamdı bu Baş Komiser.

Grev elebaşılığından sözü edilenlerden biri de, Giritli Hasan'dı. Emniyet zindanında beraberdik.

Hasan'ın eniştesi Ziraat Müdürü'ydü. Baş komiserin okul arkadaşıymış. Emniyet'e geldi. Baş Komiser'le uzun süre konuştular. Birkaç saat sonra Giritli Hasan'ı Baş Komiser çağırttı. Biraz öğütlemiş; Salıverdiler. Hasan giderken, pencere önüne geldi. Benden özür diledi. Beni yalnız bıraktığından, üzüntülüydü. Bir polis Hasan'a yaklaştı: «ulan ayrılamıyor musunuz» diyerek, kolundan yakaladı.. Sürükler gibi çekti ve uzaklaştırdı.

Uydurulmuş öyküler var.. Gerçek yaşantıları yansıtır.. Gerçekler görür ve duyarız ki, inanılması zor öykülere benzer. Güldürüler de öyle.. Çoğu kez insan kafasında acı çağrışımlar doğurur.

Giritli Hasan'ın karakoldaki serüveni de bu türden bir acı gerçek.

Emniyet'te üç gün bekletildim.

Üçüncü günün akşamına, nöbetçi yargıç önüne çıkarıldım. Yargıç, dosyamı şöyle bir karıştırdı. Gerekçesini açıklamak gereğini bile duymadan, tutukluluk kararı verdi. Mahpushaneye götürüldüm.

15 Gün sonra, kentimiz avukatlarından Ömer Asım Aksoy davamızla ilgilenmiş. Tahliye talebinde bulunmam için,, mahpushaneye bir dilekçe göndermiş. İmzaladım. Ertesi gün, tutuksuz olarak bırakıldım.

Ayrıca, grev yapmaktan sanık olarak, 21 arkadaşla mahkemeye verildik. Tutuksuz olarak altı ay süren duruşma sonucu berat ettik.

Mahpushaneden çıktıktan sonra, bir bakıma, iş bulmam kolay oldu: Ustalar toplanmış. Beni Gaziantep'te çalıştırmamak için, ortak bir karar verilmesini istemişler. Ustalardan birisi (HÜSEYİN KINACI), böyle bir karara karşı geleceğini, kendisinden iş istersem, beni çalıştırmayı «şeref» sayacağını söylemiş. Ve, ustaların bu toplantısı başarısız kalmış.

Duyunca çok sevindim. O ustaya gidip iş istedim. Seve seve verdi. İyi anlaşıyorduk. Uzun süre çalıştım.

Beni çalıştırmaması için, ustama, çeşitli yönden baskı yapılıyordu Benim «komünist ve Rus casusu» olduğum, beni çalıştırmakla kendisinin de «fişleneceği» söyleniyordu. Ustamın direnci yavaş yavaş tükendi. Bir gün, kovulmadan ayrıldım.

Bu olaydan sonra bir yıl geçmemişti, askere çağrıldım. Diyarbakır, 7. kor muharebe taburunun 3. bölüğüne gönderdiler. Kısa süre sonra, Gaziantep valiliğinden, tabur komutanlığına şöyle bir yazı geldi:

«Yukarda künyesi yazılı er'in birliğinize gönderildiği öğrenilmiştir. Bu er komünistlikten zanlıdır. Askere giriş ve çıkış tarihinin bildirilmesi, birliğinizde kaldığı sürece, davranışlarının kovuşturulması.»

Bu yazı üzerine 24 saatta 48 saat kovuşturuldum. Kammazlar ve «aferin» delisi kimselerin çemberinde kaldım 3 yıl.

Takım subaylarımızdan bir üst teğmen, bölük arkadaşlarıma: «Size millî bir görev veriyorum, bana yardım edin çocuklar, Galip Ataç sılasına dönmemeli!» demişti.

Oysaki, asıl beni kovuşturmakla görevli olan başka bir teğmen idi. Üsteğmen, gönüllü olarak katılıyordu bu işe.

Bu arada unutamadığım bir olay var:

Kışlamızın tuvaleti yoktu. Daha doğrusu, vardı da, kullanılamıyacak kadar yıkıktı. Kırlara giderdik gereksindikçe. Bir gece yarısı, kıra gitmem gerekti bu anlamda. Matramı aldım, kıra gittim. Dönüşümde, koğuş nöbetçisi yolumu kesti:

«Başçavuş seni görecek. Bekle de götüreyim.»

Başçavuş, koğuşumuzun kapı karşısında ve aynı koridordaki bir odada yatıyordu. Nöbetçi, önce haber verdi, sonra da, beni götürdü Başçavuş'a. Başçavuş giyinmiş, yatağının üstünde oturuyordu. Beni tepeden tırnağa süzdü. Koğuş nöbetçisine:

«Sen git» dedi. Ayağa kalktı. Yanıma sokuldu:

«Nerden geliyorsun ulan?»

«Tuvalete çıkmıştım Başefendi.»

«Bukadar mı sürer sıçmak?»

«Bu işin de bir zaman ölçüsü olduğunu bilmiyordum Başefendi»

«Yalan söylüyorsun ulan! Sıçmaya filan gitmedin. Nerdeyse bir saat olacak gideli.»

«Başefendi, yemin ederim ki, yalan söylemiyorum. İnanmıyorsanız, buyurun gidelim, göstereyim.»

Başefendi, dişlerini gıcırdattı:

«Ulan, iki satırlık raporumla Harp Divanını boylayacaksın. Sana değil, memleketinde yolunu gözleyen çoluk çocuğuna acıyorum. Bir daha böyle bir bok yediğini duymayayım. Yıkıl git karşımdan!»

Bu olayla ilgili olarak, bölük arkadaşlarımdan şunu öğrendim: Geceleri koğuş nöbetçileri, beni bir birine teslim edermiş. O akşam, tuvalet için koğuştan çıktığımda, Başçavuş'a haber verilmiş. O da, yataktan kalkmış, giyinmiş, saat elinde beni beklemeye koyulmuş. Uykusunun yarıda bölünmesi ve görev yapma çabası içinde bulunan bir adam için bu denli öfke çok görülmese de, benden böylesine korku ve kuşku nedendi? Zorla suçlu yaratmaktan başka bir anlamı var mıydı bu kaygıların?

Eğer, Emniyet'in dosyama işlediği not gerçek idiyse; 1937 yılında, «komünist propagandası yapmak ve evimin aranmasında komünistliğe ait broşürler bulunmaktan dolayı Adalete verildi»ysem, nasıl oldu da berat edebildim? Emniyet, yalnız, vatandaş suçlamak için mi dosya tutar? Dosyama niçin yazmadılar berat ettiğimi?

Bu memleket üzerine, komünizmin tarihi yazılacaksa birgün, en büyük onur payı (!) hiç yoktan, komünist üreten bu tür insanlara ayrılacaktır.

Gelecek yazı: İDDİANAME

CHP KUYRUKÇUSU PARTİLER

Uğur CANKOÇAK

12 Ekim 1975'de senato üçtebir yenileme seçimleriyle, boşalan milletvekillikeri ve senatörlükler için 27 ilimizde seçimler yapıldı. İktidar değişikliği olanağı olmıyan «Mahalli seçimler»le «Senato seçimler»i genellikle fazla ilgi görmez Türkiye'de. Bu nedenle de seçim kampanyaları sönük geçer. Fakat 12 Ekim seçimleri bu kuralın dışına çıktı; Tam bir «Genel seçim» havası içine girildi. Seçim kampanyası, normal süredne çok önce başlatıldı ve ancak 1950'lerde 1957'lerde görülmüş olan sertlikte geçti. Bunun elbette nedenleri var.

Seçimlerden Önce Yaratılan Hava

Bu nedenleri ikiye ayırmak gerekli. Deyim yerinde ise birincisi gerçek neden, ikincisi ise aşırı propagandayla şişirilmiş ve gerçek olmıyan neden.

Emperyalizmin boyunduruğu altında geri bırakılmış bir ülke olan Türkiye'de, emperyalizmin içine düştüğü genel ve ona hem bağlı hem de bağlı olmıyan bize özgü nedenlerle, hâkim sınıfların içinde bulundukları çıkmazın büyümesi, emekçi halk yığınlarının artan talepleri, işçi sınıfındaki hızlı bilinçlenme, hakim sınıfları açık faşizmi denemeye kadar götürmüştü. 12 Mart faşizminin, dünyanın genel politik konjonktürünün etkisi ve yurdumuzda başta devrimciler olmak üzere, işçi sınıfının emekçi halkın ve ilerici demokrat unsurların karşı koymaları sonunda, gerilemesi, 1973'de genel seçimlerin yapılmasını sağlamıştı. Yeniden görece de olsa, demokrasiye dönüş, hâkim sınıfların içinde bulundukları çıkmazı tekrar büyütmeye başlamıştı. 12 Mart döneminde iyice kısıtlanmış olan politik demokratik haklara rağmen, işçi sınıfının —dağınık ta olsa— örgütlenmeye başlaması, ekonomik baskının arttırdığı emekçi halkın talepleriyle birleşince, egemen sınıfların faşizm özlemlerini kamçıladı. Anti - komünizmi bayrak yapan dört parti cepheleştiler.

İşte, 12 Ekim 1975 seçimlerine özellik veren gerçek neden budur. Egemen sınıfların Türkiye'de —şimdilik— seçimler yoluyla, faşizmi iktidara getirmek istemeleri, Dünyada örneği çok görülmüş yoğun bir anti - komünist propagandayla seçmenleri kandırarak faşizmi getirip getirmiyeceklerinin

adeta kamu oyu yoklaması yapıldı. Elbette buna, bütün anti-faşist güçlerin karşı çıkması, seççmenlerin bu aldatmacaya gelmemelerini sağlamaları görevleriydi. Böylece 12 EKİM seçimleri Türkiye'de seçmenlerin faşizmi isteyip istemedikleri konusunda kamuoyu yoklaması şekline dönüştü.

Parsa Toplayıcıları

Türkiyenin geleceğiyle doğrudan ilgili, böylesine önemli bir konuda, egemen sınıfların tek «at»a oynamalarını düşünmek, herhalde büyük yanılgıdır. Zira tarihimiz dikkatle incelendiğinde halkımızın hiç bir zaman baskıya, faşizme boyun eymediği görülür. Osmanlıyı, «osmanlı» diye kendinden dikkatle ayrı tutarak, her fırsatta ona karşı ayaklanmış; Cumhuriyet döneminde ise eline geçen bütün olanaklarda faşizan bürokrasiye karşı oy kullanarak 1950'de de onun devirmeyi başarmış olan halkımızın, kolayca faşizme yatmıyacağını emperyalizmin usta hesapçıları ve «akıllı sermaye» darlar bilmektedirler. Emperyalizm ve onun işbirlikçilerinin faşizm için kamuoyu yoklaması yaparken, alternatifi etki alanı dışında tutması düşünülemez bile. Nitekim, kendi deyimleri ile, «sermayenin akıllı dostu» Ecevit, faşizmin karşısına alternatif olarak çıkmıştır. Hem de tek alternatif (se. *çenek) olarak*. Olayın en önemli yanı budur. Bu çıkışta, CHP'nin çok ustaca yürüttüğü kampanyanın etkisi olduğu gibi, bürokratların, küçük burjuva ilerici aydınlarının, yazar çizerlerinde büyük payı vardır. Kendisinin de parmağı ve oyu bulunan anti-demokratik seçim yasasıyle sosyalist partileri saf dışı bırakmış olan CHP, seçimlere pek rahat girdi. Her türlü güçbirliği önerilerini «ayakbağı olmasınlar» gibi pek kaba çıkışlarla tersliyen Ecevit'in, bu tavrı acaba, ünlü damadın deyimiyle «sol'un kıymeti harbiyesi olmadığı» içinmiydi, yoksa işin içinde pek önemli başka nedenler, çok ince hesaplar mı vardı? Bütün sosyalistlerin bu soruyu iyi düşünmeleri ve cevaplandırmaları gerekir. Yâni, sol, bugünkü gibi dağınık olmasaydı, ya da başka bir deyimle «kıymet-i harbiyesi olsa» idi acaba CHP ve onun lideri Ecevit, faşizm tehlikesi karşısında güçbirliğine yanaşır mıydı?

Bu sorunun cevabını «Yeni CHP», «Demokratik sol Ecevit» gibi yutturmaca sloganların yardımıyla çözmeye kalkmak yanlıştır. Bu sorunun cevabı CHP'nin sınıf yapısının tahlilinde, Ecevit'in «biz sermayenin akıllı dostuyuz», «NATO da Yunanistan'ın boşalttığı yeri Türkiye dolduracaktır» gibi gerçek görüşlerini yansıtan sözlerinde, Demirel'in bile katılmaya cesaret edemediği Çeşme toplantısına katılma pervasızlığında, aranmalıdır.

Bu sorunun cevabı, «Yeni CHP»nin ve «Demokratik sol Ecevit»in, 1961 Anayasası geriye doğru değiştirilirken, Anayasadaki «Tabii hâkim» kavramı çiğnenip olağanüstü mahkemelerin (Devlet Güvenlik Mahkemeleri) kurulması kabul edilirken kullandıkları oyda aranmalıdır.

Bu sorunun cevabı, aslında işledikleri fiilden değil, düşüncelerinden dolayı üç genç idam edilmek üzereyken, CHP'nin Anayasa Mahkemesine esastan başvurmayarak, idamları adeta tasvip etmesinde aranmalıdır.

CHP tarafından bilinçle ve çok ustaca yürütülen, «Faşizm karşısında,

bugün Türkiye'de tek seçenek CHP'dir, öyleyse gözü kapalı, şartsız desteklenmelidir.» Yutturmacasına, kimi ilerici küçük burjuva aydınlarının katılması, onların sınıfsal karakteri gereği doğaldır. Doğal olmıyan ise, sosyalistliklerini ilan etmiş olan kişilerin ve kuruluşların bu yanlışa katılmalarıdır.

Seçim öncesinde «Sol CHP'sine oy vermelidir» diyenler, seçim sonrasında da «sol oylarda büyük artış var» diyorlar. Bir kere «sol» herkesin kendi keyfince tanımlıyacağı bir kavram değildir. Bilimsel bir tanım vardır. Sol kapitalist burjuva düzenine son vermeyi ve emekçilerin iktidarında sosyalizmi kurmayı amaçlıyan siyasal akımların genel adıdır. CHP'nin, kapitalizmden sosyalizme geçmeyi amaçlamadığı bilinen bir gerçektir. Onların düzen değişikliği, sloganı kapitalizm içinde bazı reformlar yapmaktan ibarettir. «Sol CHP'sine oy vermelidir» denildimi geniş emekçi halk yığınlarında, sanki CHP de «sol» bir partiymiş gibi anlaşılır. «Sol» olmayan bir partiyi, işçi sınıfının, köylülerin, emekçilerin gözünde, «Sol» bir parti olarak göstermek sonrada seçim sonuçlarını bu ters optik içinde değerlendirerek «sol oylar artmıştır» demek, işçi sınıfını, köylüleri ve emekçileri şaşırtmaktır, yanılmaktır. Bugün için CHP'nin aldığı oylar içindeki şaşırtılmış sol oyların sahipleri, yanılgılarını anlayıp yuvaya dönünceye kadar, sol için kaybolmuş kişilerdir. Çünki, CHP'nin aldığı oylar Sol'un hesabına kaydedilecek oylar değil, kapitalizmin hesabına kaydedilecek oylardır

Böyle bir yanılgı daha yaşanmıştır yakın geçmişt.e 1973'te yine küçük burjuva aydınlar kendi kendilerini sosyalist ilan edip sonra da CHP'sini önermişlerdi. O gün CHP'sine giden sol oyların sahiplerinin büyük bölümü bugün halâ gerçek yerlerine, sola, dönmediler, dönemediler.

Emperyalizmin boyuduruğu altında geri bıraktırılmış Türkiye'de, faşizmin, emperyalizmden kaynaklandığı gerçeğini görmeden; CHP'sinin kapitalizmin uyanık kesiminin ve bürokrasinin partisi olduğunu saptamadan; faşizmin karşısında tek seçenek göstermek yanlışlığına, bir de emekçi halk yığınlarına CHP'sini sol partiymiş gibi anlayacakları şeklide propaganda yaparak onları şaşırtma yanlışlığını da ekleyenler, bütün bu yanlışlıklara niçin düşmektedirler.

Yeni TİP Burjuva Kuyrukçusudur.

Bilindiği gibi, kapattırılan TİP'in son dönem yöneticilerinden bazıları yeni TİP'ni kurdular. Bunların kapattırılan TİP'nin tüzük ve programıyla aslında ilgileri yoktur. Yani ona temelinden karşıydılar. Nitekim, bu farklılıkları 1968'de Sovyetler Birliğinin Çekoslavakya'yı işgal ettiği sırada ortaya çıkmıştı. O günden itibaren de partinin programı ve tüzüğüne bağlı olanları çalıştırmamak için ne gerektiyse yapıp, partiyi parçalayıp ufaltalarak ele geçirdikten sonra da kapanamsına sebep oldular.

Yeni TİP'nin eski TİP'siyle isim benzerliğinden başka hiç bir ilgisi yok. Tepeden inme bürokratik sosyalizm anlayışına sahip olanların partisi olan yeni TİP'in yapısında «Parti»yi ve «lider»i putlaştırma vardır. Gerçek-

te işçi sınıfının kendisinin devlet yönetimine gelmesini değil onun adına «Partisi»nin iktidara geçmesini öngören bir anlayışa sahiptirler.

Böyle bir sosyalizm anlayışından hareket edince, TİP'nin, Türkiye'de bürokrasinin geleneksel partisi olan CHP'sine oy vermesini önermesi doğaldır. Onlar için, İşçi sınıfının ve emekçi halkın CHP'yi sol parti sanarak yanılgıya düşmeleri önemli değildir; önemli olan bürokrasiyle iyi geçinmek, küçük burjuvaları yakından kollamaktır. Aslında, Yeni TİP yöneticileri, CHP'sini destekleme kararı ile hem kendilerini diskalifiye etmişlerdir, hem de dış etkilerle hareket ettiklerini ortaya koymuşlardır. «MC'ye hayır» sloganı ile seçime katılan ve bu sloganın altında CHP'yi destekleyen TİP, işçilerimizin, köylülerimizin şaşırtılması için yürütülen kampanyaya âlet olmuşlardır. Vebali boyunlarına.... Tarih göstermiştirki, doğmacılar, sekterler, gerçeği gözden kaçırdıkları gerçekçi durum çözümleri yerine basma kalıp klişelerden hareket ederek değerlendirme yaptıkları için, her zaman oportinizme kaymışlardır. Yerli yersiz, yeni TİP yöneticileri «sınıf tahlili» yaparlar. Ne var ki, bu tahlil, «sınıf tahlili» sözcüğünü dile dolamaktan ibarettir. «Türkiyenin sınıfsal çelişkisi» diye söze başlıyan bu kişiler, 12 Ekim seçimlerinde, Amerikan emperyalizmine bağlı burjuvazinin ve bürokrasinin partisi olan CHP'ye oy verilmesini önerdiler. Yeni yeni uyanan işçileri, köylüleri CHP'nin kuyruğuna taktılar. Ve de seçim sonuçlarına bakarak, «İstanbullu işçiler, emekçiler, MC ye, AP'ye ders verdiler. Sonuç, İstanbullu işçilerin, emekçilerin, demokratik ekonomik haklarını yok edenlere, işsizliğe ve açlığa mahkûm edenlere cevabıdır.» incisini ortaya attılar. Bu yanlış mantıkla hareket eden Yeni TİP, işçileri, emekçileri, Sol'un öteden beri düşmanı olan; Takriri Şükûn yasaları, İstiklâl Mahkemeleri, Tabutlukları, Sıkıyönetimleri, faşist İtalya'-dan aktardıkları yasaları ile elli yıldız solu ezen ve yarında ecezeceğini saklamayan anti-komünist CHP'yi desteklemeye çağırmıştır. *Yeni TİP'in yöneticileri alınlarına sürülen bu kara lekeyi bakalım hangi opportünist mantık oyunları ile örtmeğe çalışacaklardır.*

CHP, Oy Oranını, İşçi Oyları İle Yükseltti

Evet işçilerin yollarını şaşırmasında etkili bir propaganda yürütenler Türk sosyalizmine en büyük kötülüğü yapmışlardır. Bunların iyi tanınması maskelerinin düşürülmesi gerektir. Seçim sonuçlarına bakılınca, CHP'nin oylarını arttırdığı illerin sanayi merkezleri olduğu göze çarpmaktadır. Yeni TİP yöneticileri aldıkları destekleme kararı ile işçilerin, kapitalist burjuva düzeninin savunucusu olan CHP'ye oy vermelerine yardımcı olmuşlardır. «Sınıf tahlilleri» onları bu sonuca itelemiştir. Aslında sınıf tahlili filan yapmamışlar, küçük burjuva aydınlarının kuyruğuna takılmışlar, dış etkilere boyun eğmişlerdir. *Kendi bürokratik kadrolarına kamuoyunda puan toplar umuduna kapılarak 1973'den beri işçileri şaşırtanların dümen suyuna girmişlerdir.* 12 Ekim seçimleri Türk solunda kimlerin doğru yolda, kimlerin eğri yolda olduklarını ortaya koymuştur. Yeni TİP, CHP kuyrukçuluğu yap-

mıştır. TSİP ile TEP'de dolaylı olarak CHP listesine oy vermişlerdir. Çünkü «demokratlara, ilericilere oy vereceğiz» demenin, CHP'ye oy vereceğiz demekten başak anlamı yoktur. Seçim sistemi liste esasına dayandığından Türkiyede kişilere hangi partinin listesinde yer alıyorsa, aslında o partiye oy vermiş olursunuz. Üstelik bu «ilerici» kişilerin Parlamento'da parti disiplini ile hareket etmek zorunda oldukları da hatırlanınca, böyle bir seçeneği anlamsızlığı hemen anlaşılıverir.

Biricik Doğru Yolu Sosyalist Parti (SP) Gösterdi

12 Ekim seçimlerinde tutulacak yolu sol açısından doğru gösteren tek parti Sosyalist Parti olmuştur. Sosyalist Parti 12 Ekim seçimlerini bir çeşit kamuoyu yoklaması olarak kabul etmiş ve MC iktidarının yenilgiye uğratılmasının amaç olarak alınmasını önermiştir. Biricik seçenek olarak CHP'nin gösterilmesine karşı çıkmış; seçimlere sol partiler katılmadıklarına göre, sola yakın olan TBP'nin desteklenmesini istemiş; ancak daha önce iktidara TBP'den daha yakın olduğu için, CHP'ye gerçekten demokrasiyi isteyip istemediğini ortaya çıkartacak önerilerde bulunmuştur. Belirli faşist yasaları yürürlükten kaldıracağına dair, CHP'nin kamu önünde açık ve kesin biçimde taahhütte bulunması halinde, CHP'ye oy verilebileceğini söylemiştir. CHP iktidara geldiğinde, Sosyalist Partinin bir bir saydığı faşist yasaları yürürlükten kaldırmayı taahhüt ederse, sosyalistlerin daha serbestçe örgütlenip propaganda yapmalarına olanak sağlamış olacağından, SP, buna karşılık 12 Ekim seçimlerinde CHP'ye oy verebileceğini söylemiştir. Yani CHP'den sosyalizmin yararına önemli bir ödün koparılması halinde oy vermeyi kabul etmiştir. CHP bu pazarlığa yanaşamadığı takdirde ise, TBP'ye oy verilecek ve bu suretle toplam oylar genede düşmemiş olacak ve bir yandan da taahhütten kaçınan CHP'nin demokrasi getirme konusunda içtensizliği açığa çıkarılmış olacaktı. Nitekim, CHP, faşist yasaları kaldıracağına, yasal demokratik ortamı genişleteceğine dair hiç bir taahhütte bulunmamıştır. Böylece bütün yutturmacalar, bizzat CHP tarafından tekzip edilmiştir. 141-142'li, Devlet Güvenlik Mahkemeli Sıkıyönetimli demokrasiye CHP iktidarında da hazır olun denilmiştir.

Bürokratik sosyalistlere inen ilk şamardır bu. Asıl şamarı da burjuva kuyrukçuluğu yaparak, şaşırtmaya çalıştığı işçi sınıfından ve emekçi halk yığınlarından yiyecektir yakında...

TSİP'in Zigzaglı Yolu

TSİP daha TSİP olmadan önce kurucuları bir grup olarak varlıklarını sürdürmekteydiler. İçlerinden kimileri de bir günlük gazetede fıkra yazarlığı yapmaktaydı. 1973 genel seçimlerinden önce bu kişiler, Sol'ların ve tüm işçilerin CHP'ye oy vermelerini önerdiler. Bin dereden su getirerek bu görüşlerinin tek doğru görüş olduğunu savundular. Efendice savunsalar diyecek olmaz; görüştür der geçerdik. Hayüır on parmaklarında on kara, gö-

rüşlerini paylaşmayanları karalamağa koyuldular. Sosyalist Partinin müstakbel kurucuları CHP'nin kuyruğuna takılınmaması kanısındaydılar. Yılların mücadelesi sonucunda sağlanmış sol birikimin, Mirasyedice harcanmasına karşı çıkıyorlardı. Yeni yeni uyanmağa başlamış işçilere, CHP sağlık verilemez diyorlar CHP'nin geçmişini ileri sürüyorlar, sınıfsal yapısını belirtiyorlar ve iktidara geldiğinde burjuvazinin uyanık kesimlerine hizmete devam edeceğinden, ister istemez, sola, emekçi yığınlarına cephe alacaktır, diyorlardı. Ve sosyalistlerin bağımsız aday olmalarını seçim propaganda döneminden yararlanarak, «Sosyalizmin bağımsız sesini duyurmayı öneriyorlardı. TBP'si tarafından kendilerine yapılan işbirliği önerisini bu maksatla kabul etmişler; 9 arkadaş TBP listelerinde bağımsız aday olarak yer almışlardı.

TSİP'in müstakbel kurucuları ve kalemşörleri neler söylemediler, neler yapmadılar TBP'nin listesinden bağımsız aday olup sosyalizm propagandası yapan kişiler hakkında. Ne küfürnameler, ne yüksek teoriler, döktürdüler... Küfürler bir yana ileri sürülen görüşler çocukça şeylerdi. Çok kısa zamanda koflukları sırıtacağı, geçersizlikleri ortaya çıkacağı için, bunlara muhatap olanlar cevap bile vermediler.

Netekim öyle de oldu, Müstakbel TSİP kurucuları «çadır kurar gibi parti kurulmaz» demişlerdi; sanki karşılarında çadır gibi parti kurmağa hazırlanan varmış gibi... Meğer, yavuz hırsız durumundaydılar. Çok geçmeden yangından mal kaçırır gibi TSİP'ni kurdular. Hem de şu eleştirdikleri, revizyonist, reformist diye bin kere karaladıkları kapattırılan eski TİP-nin programını, tüzüğünü, kopya çekerek ve üstelik önemli kesimlerini de atlıyarak... Derken 1975 seçimleri gelip çattığında bu baylar bayanlar ne yapsınlar beğenirsiniz, keskin sosyalistler olarak ortaçağ artığı saydıkları Türkiye Birlik Partisinin kapısını çaldılar ve kendilerine listelerinde adaylık vermelerini istediler. Bu çok yüksek teorisyenlerin, bu 24 ayar sosyalistlerin takkeleri düşmüş kelleri ortaya çıkmıştı. Artık CHP'yi öneriyorlardı. Hiç değilse açıkça. Ama yukarıda belirttiğimiz gibi aynı kapıya çıkar «İlerici aday destekleme» yolunu tutmuşlardı. Gerçek tahlillerden çıkış yapmıyan ve maksatlı hareket edenlerin hali hep böyledir: kendi kendilerini yadsıyan zigzaklar çizerler...

Seçimin Başka Yararı

Demekki, 12 Ekim seçimleri, Türkiye'de «faşizme hayır» demeninde ötesinde yararlar sağlamıştır. Sosyalist Partilerin doğru sınıf ve durum tahlili yapıp yapmadıklarını ortaya çıkaran bir turnosol görevi görmüştür son seçimler. Öyle ki, broşürleriyle ünlü Yeni TİP, «Güncel görev» adlı broşüründe yaptığı çok açık burjuva kuyrukçuluğundan, (herhalde, bazı kişiler uyarmış olacaklar ki) yeni bir broşürle sıyrılmaya uğraşmış, orada CHP'nin işçi sınıfının partisi olmadığını vurgulıyarak günahlarını temizlemeye uğraşmıştır. Hele haftalık yayın organlarının bir sayısını baştan aşağı CHP'nin işçi sınıfına hiçbir şey getiremiyeceğini anlatmaya ayırıp, derginin ar.

ka sayfasında ise Genel Başkanlarının imzasiyle CHP'ye oy verin demeleri pek anlamlıydı...

TSİP'in üyelerinin ve sempatizanlarının aklını karmakarışık eden «ilerici adaylar» listesi ise seçimlerin eğlenceli yanlarından biriydi.

Seçim Sonuçları

Seçim sonuçlarında, faşizm seçmenlerden «Evet» alamamıştır. Ama yenilgiye uğratıldığı, geriletildiği de öyle pek rahatça iddia edilemez.

Faşizan özelliği en belirgin olan MHP oy oranını korumuştur. AP 1973'te aldığı oylardan fazla oy alarak 1969'da da almış olduğu oy toplamına yakın oy almıştır. Yani, AP yeni bir tırmanma dönemine girmiştir. MSP oylarında gerçi % 4'lük bir düşüş vardır, ama bunun sönüp gideceğini ve Hürriyet Partisi, Yeni Türkiye Partisi ya da Demokratik Parti gibi sonunda eriyip yok olacağını sanmak yanlıştır. MSP'nin fanatik oyları onu daha uzunca bir süre yaşatmaya yetecektir.

CHP ise oylarını arttırmaya devam etmektedir. Serbest iradeyle aldığı en yüksek oy oranını almıştır ,% 44) bu seçimlerde...

Şimdi başka bir tehlike belirmiştir ufuklarda. Bütün ilerici küçük burjuva yazarlar Türkiye'de sesçmenin iki partili demokrasiyi yeğlediğinin ortaya çıktığını yazmaktadırlar. Bu, sola karşı hazırlanan bir oyunun başlangıcıdır. Şimdi, objektif seçim sonuçları tahlilleriyle başlıyan bu oyun, giderek, sağın toparlandığını Sol'un bölünmemesi gerektiği teranesiyle sürdürecektir. Daha şimdiden büyük bir gazetemizde dedikodu uslûbuyla yazılar yazma olanağını da bulmuş olan eski bir bürokratik sosyalist gazeteci «hele CHP'nin umudumuz olmadığı ortaya çıkmalıdır» diyerek, oyunun ikinci perdesinin ilk repliğini vermiştir.

Ünlü damattan başlayıp, kimi bürokratik sosyalistlere kadar uzanan bu koro, önümüzdeki günlerde sesini daha da yükselteceğe benzemektedir. Ecevit ve kimi CHP'lilerde «sosyal demokrasiden», «Demokratik sol»a terfi ederek bu bilinçli kampanyaya, bilinçli olarak önemli katkılarını yapmışlardır. Böylece CHP dışındaki sol, anti-demokratik ilân edilmiş olmakla kendi soluna duvar çekilmek istenmektedir.

Zamanlama ve tırmanmayı çok iyi bilen emperyalizmin usta hesapçıları, çeşitli etkenlerle, çeşitli yollarla küçük burjuvaları yanıltmayı ve belki de farkına bile varmadan yanlarına almayı öylesine güzel becermektedirler ki...

Önümüzdeki bu büyük tehlikeye dikkatleri ilk çeken yine Sosyalist Parti olmuştur. Seçimlerden önce «Seçimler ve sosyalist partinin görüşü» adıyle yayımlanmış olan broşürün 12. sayfasında «sınıf mücadelesi yozlaştırılmak isteniyor.» başlığı altında aynen:

> *«Burada, çok ince hesaplara dayalı bir tertip karşısında olduğumuzu belirtmek gerekir. (Sol CHP'ye oy vermeli» propaganda kampayasının mantığı sonuna kadar götürülünce, iki alternatif da-*

ha karşımıza çıkıyor. Biri, seçimler bittikten sonra da sol'un CHP muhalefetini desteklemesi, öteki, CHP iktidar olduğu takdirde de Sol'un ona muhalefet etmemesi Bize öyle geliyor ki bu propaganda kampanyasını yürütenler, bilerek ya da bilmeyerek işçi sınıfının mücadelesini, bir de bu yoldan yozlaştırmaya yöneliyorlar.»

denilmektedir.

Sosyalist Partinin bu tahmini çok erken ortaya çıkmıştır. Şimdi sosyalistlerin karşısında çok önemli bir görev vardır. Bu burjuva aldatmacalarına dikkat etmek, masum görünüşlü seçim sonuçları tahlillerinin ardında sınıf mücadelesini yozlaştırmak gibi korkunç bir niyetin yatmakta olduğunu bilmek ve unutmamak gereklidir.

Acil Görev

Seçimler, bir kere daha, örgütlenmenin önemini ve ilk görev olduğunu ortaya çıkarmıştır. Hızla örgütlenmeliyiz ki, her türlü sapmanın karşısına bütün yurtta dikilebilelim. Bir an evvel örgütlenmeliyiz ki, faşizme gerçekten dur diyebilelim. Örgütlenmeliyiz ki, sosyal demokrasinin maskesini da ha çabuk ve daha kolay düşürebilelim. *Örgütlenmeliyiz ki, şaşırtılmış olan işçiler, köylüler ve emekçi halk yağınları, Bağımsız Türkiye Sosyalizmi için el ele, her türlü düşmana karşı savaşa katılsınlar.*

Ekim/1975

BURJUVA SOSYALİZMİ
YA DA ÇEŞİTLİ SAPMALARIN
«ORTAK ADI»

GİRİŞ

Ali ATEŞ

İnsanın edinebileceği bilgi belli aşamalardan geçerek somut konumun belirlediği sınırlarına ulaşır. Bu sınırlarından sonra deneyimler o devrenin koşullarının ortak karakterinin belirlediği sınırlarla ve bilgi edinebilmenin, yeni durumun (eskinin belirlediği) öğeleri ile somutlaşan koşullar ve olanaklar, genel geçer stratejinin içindeki taktiklerin sınırlarına erişir. Bu etkilemenin doğurduğu tepkinin ve yeni konumun, yeni koşulların farkında olmamak doğmatizmdir, sekterliktir.

Bu aşamalara varmak bilginin büyümesidir. Bu büyümenin analitiki, herhangi bir aşamada somut dünyanın insan bilincindeki yansıması ile ilişkin bir iştir. Eğer bu algılama ya da yansıma somut koşulların somut konumundan başka yerlere varıyor ise algılama ve analiz, kişi kafasındaki büyümenin yanlışları olarak ortaya çıkar. Bunun sonuçlarını ikiye ayırabiliriz. Birincisi, kişisel yanlışlardır ki, bu tür bir yanlışın ikinci olarak söyleyeceğimiz gelişim yasasına ters düşen davranışları içeremeyeceği de söylenemez. Kişisel yanlışlar, toplumsal olaylarda yansır eğer bu kişisel yanlışları yapanlar bir araya gelmiş ise.

Şunu, bir girişin sonuçu olarak belirlemek gerekir. İnsan bilgisinin somut durumlara ilişkin gelişim içinde bir bilgi sınırı vardır. Bu sınırlar, mevcut durumun karakteristiğinin ortaya çıkardığı ve dolayısı ile bilgi edinebilmenin sınırlarına varılan yerde de somutlaşır. O deneyimlerle ileriye gitmek gerekir. Ancak, yeni koşulları da eski bilgi süzgecinden sağlıklı biçimde geçirebilmek gerekir.

Yeni deneyler, eski deneylerin sınırları ve eski bilginin getirdiği deneyimlerin verileridir. İnsan bilgisinin ilerlemesi ve giderek somut insanın ilerlemesinin ana kuralı budur.

***

BURJUVA SOSYALİZMİ

Manifesto, «Burjuva Sosyalizmi»nden söz etmekte. Günümüz koşulları içinde sınıfsal değişimler, göz önüne alınırsa bu düşünceyi yerli yerine oturtabilmek için küçük burjuva sıfatını kullanmakta yarar olacak kanısındayız. Zira, Manifestoda örneği verilen tüm saptamalar günümüz

küçük burjuva sapmasını belirlemekte. Örneğin şu cümlede «... Sosyalist geçinen *burjuva*, modern toplum şartlarının sağladığı bütün nimetleri, bunlardan zorunlu olarak doğan mücadele ve tehlikeler olmaksızın ister» *«burjuva»* yerine günümüzde rahatça *«küçük burjuva»* dememiz olanaklıdır. Zira, sınıfsal yapının boyutları sınıflar arası düşünce aktarımı ve iktisadi konum 1848'den buyana bu sınıfların yapılarında değişim ortaya çıkarmıştır. Temelde doğru olan bu düşüncenin ya da sapkınlığın sahipleri yerlerini günün somut koşullarında belirlemişlerdir. Manifestoya göre burjuva sosyalizmi, işçi sınıfının maddî varlık koşullarında ekonomik ilişkilerinde yapılacak değişikliklerin işçiler için yeterli ve geçerli olduğuna onları inandırmak ve devrimci mücadelenin işçi sınıfı gözünden düşmesine önayak olmaktır. Ve de sonuç olarak «sermaye emek arasındaki ilişkilere dokunulmaksızın burjuva hükümetlerine idarî rahatlık sağlayacak bir dizi reformları «sosyalizm» olarak anlar.»

Manifestonun bu kesin ve doğru saptamasını, günümüz koşulları içinde «küçük Burjuva» tabanına oturttuğumuz zaman yüzde yüzlük bir uyum olduğunu görürüz. Ve de giderek bu uyumun ışığında gerek düşünce plânında gerekse mücadele yönteminde de yeni sapkınlıklar, yeni açmazların mucididir diyebiliriz küçük burjuvazi için.

Bu sapmalar, artık yalnız burjuva reformizmi olarak değil daha da başka biçimlenmeler altında kendini göstermektedir. Şimdilerde, bir siyasî partinin önüne gelen herkese «burjuva soyalisti» diyerek çamur atmaya kalkışması bu sıfatın göreceli olan anlamını iyice saptırmak ve de giderek kavram kargaşası içinde politik «zaferler» kazanmak arzusundan olsa gerektir. Zira kavramları saptırmakta ayrıca bir burjuva silâhıdır, kavram kargaşası yaratmak da bu sapmanın yani burjuva sosyalisti olmanın, kısaca reformist olmanın doğal uzantısıdır. Çünkü, Leninistler bilirler ki, burjuva sosyalistleri, özellikle reformistler doğru devrimci çizgiye karşı «günlük çıkarları için» keskinlik tavırları ile çıkarlar. Nitekim gene manifestoda bu açıkça belirlenmiştir. «Burjuva sosyalizmi ancak *hitabet* biçimine büründüğü zaman ve ancak o zaman uygun ifadesini bulur.»

Günümüzün Türkiyesinde ki bu hatipler, epeyce yaygaracı ve de her çeşit sapkınlığı taşıdıklarından her yerdeki yandaşlarından daha hırçındırlar. Marx'i inkâra varan davranışlar ve ülkenin koşullarını analizdeki saptırmaları burjuva reformizminin devrimci kavgayı saptırmak ön koşulunun kaçınılmaz olgularıdır. Burjuvazinin yukarıda sözünü ettiğimiz «günlük çıkarları» açısından, «güncel görev diyerek sosyal demokrasinin kucağına otururlar, belli bir dönem sonra aradan hiç de uzun süre geçmemiş olmasına karşın sosyal demokrasiye cephe alırlar, eleştiri ve özeleştiri kavramını kesinlikle yok edecek en belirgin biçimde marksizmi yadsırlar. Bunun üstü kapalılığı bir yana gürültülü ve devrimci «hatip» pozlarında olmaları da kendilerini belli bir süre için Marksist diye yutturmalarını sağlar. Partilerinin programlarında bu açıkça ortaya çıkmıştır. Nitekim gerek TSİP

gerekse TİP'in parti programları «işçi sınıfı» bilimi ve ülkenin somut koşullarının analizine» değil, sözüm ona işçi sınıfının demokratik taleplerini içeren günlük durum belirlenmesinden kaynaklanmıştır. Bu programlar, belirli talepleri «işçi sınıfının asgari programı» olarak devrimcilerin önüne getirmektir. Kısaca reformizmin kaçınılmaz saptırması olan güncel taktik ve taleplerle işçi sınıfının asgari programı yani genel geçer kavga ve sonuç stratejisi birbirine sokularak birbiri yerine işçi sınıfına yutturulmak istenmektedir. Günlük talep ve demokratik istekler, sosyalizm diye ortaya getirildiğinde bu partilerin burjuva reformisti nitelikleri açıkça ortaya çıkar. Bir de bu program açıklamalı broşürlerle şemalarda yerli yerine oturtulmaya çalışarak Marksizmin devingen, eylemci özü yok edilir. Ve de elbette bütün bunlar tam bir inanmışlık ve marksist (!) tavırla yapılır. İkinci özellikleri, güncel duruma göre tavır belirlediklerinden; marksizmin özünü teşkil eden «olasılık teorisini» tümü ile bir kenara ittiklerinden bugünden yarına varagelen yanlışlarını eleştirecek namustan da yoksundurlar. Çünkü tüm karakteristikleri «Burjuva gibi düşünmeleri ve burjuvaziye hizmet duygularıdır»

BİR SAPMA YA DA ŞEMACILIK

Marksizmin, genel geçer kurallar ile eylem klavuzu olduğu yadsınamaz. Yani marksist düşünceye göre «benzer çevre-koşulları benzer sosyal düzenlerde vardır» Bu çevre-koşullarının belirlediği ve iyi tanımlanmış bir bölgede «hüküm sürme temelinden hareket eden bir dönemleme şemasını da» benimsenmelidir. «Bu nedenle Marksistler, belirli bir 'sosyal düzene ait' yasalar ve eğilimlerden sanki belirli bir 'tarih dönemine' özgü yasalar ve eğilimlermiş gibi sık sık söz ederler» diyor P. Sweezy. İşte dogmatiklerin ve şemacıların sığındığı ve saptırdığı yüzde yüz doğru bir bulgu. Ancak şemacılar bu doğruyu saptırırken elbette Sweezy'nin devamında söylediği şu gerçeği de saklamaktadırlar. «Marksizmin konusunun zaman ruhu ve benzerleri gibi mistik varlıklar değil, sosyal düzenler olduğu gerçeğini gizleyebilir.»

Bu şemacılık işçi sınıfı adına görev yüklenmek biçiminde kılıflar hazırlanarak aktarmalar yolu ile gerekçeleri bulunarak kendini büyütür ve işçi sınıfı soyalizmi sıfatı altında bir burjuvaziye hizmet yarışı başlar. Burjuvazi, günlük gelişim içinde çeşitli taktiklerle, ve yaşamasının ana damarlarını besleyecek emek gücünün devrimci potansiyelini likide edebilmek için basın yayın tüm komünikasyon araç ve gereçlerini bunların emrine vermiştir. Açıkçası icazet almışlardır artık yerli burjuvaziden ve onun bağımlı olduğu dünya sermayesi ile yapılan pazarlığın sözüm ona sosyalist tek mihrakından. İşçi sınıfının sesini devrimci ve doğru çizgide duyurmasını engellemek üzere devrimci çizgide partiler kurarlar, bu partilere işçi partileri adını takarlar ve de işçi sınıfının «vasisi» ve giderek işçi sınıfı

adına eylem yaptıklarını öne sürerler. Onların özde düşüncesi gene işçi sınıfıdır programlarına ve tüm yayın ve broşürlerine, hatiplerine göre. Ancak, «Planlarını çizerken, işçi sınıfının çıkarlarını en çok acı çeken sınıf olduğu için, korumanın bilincindedirler. Proletarya onlar için ancak en çok *acı çeken sınıf sıfatı ile vardır.»* Onların hayalciliği ve burjuva sosyalizmi düşünceleri günümüzde kesin bir özdeşliğe kavuşmuştur. Zira başlarda söylediğimiz gibi 1848'in koşulları günümüzde bu sınıfsal biçimlenme içinde görülmeli ve yerli yerine oturtulmalıdır.

Sapmanın boyutları, Marksist-Leninist ilkelerin inkârı ile genişletilmektedir. Lenin'in parti teorileri, küçük grupların mücadelesi haline dönüştürülmekte, ya da silâhlı küçük grupların bağımsız mücadele gücünü kullanmasına parti görevi olarak bakılmaya başlanmıştır. İşçi sınıfının kendiliğinden gücünün kullanılması, proletaryaya bilinç verecek güçlerin bu zor iş yerine proletarya görevini yüklenmeleri elbette nitelik-nicelik arasındaki diyalektik bağı çözmekte, burjuvaziye karşı verilecek mücadelenin sapmasına ve gücünün zayıflamasına neden olmaktadır. Marksist Leninist düşüncenin kesin bir saptırılmasıdır bu. «Görece sınıflar dengesi» teorileri geliştirmek, «Suni denge tezgâhlamak» hepsi iç içe ve küçük burjuva tavrını bilimsel verileri bozmak saptırmak pahasına işçi sınıfı kavgasına sokmak, hepsi bir kefenin içinde tartışılması gereken bozulumlardır. İşçi sınıfının «tek önder ve tayin edici güç» olması gerekliliği, işçi sınıfını örgütlemek ve 1902'lerde Lenin tarafından görülen «Partinin daha geniş kitlelere açılması» ilkesinin bir kenara itilmesi sınıf çatışmasını zayıflatma ve proletaryanın senelerdir verdiği kavga ile kazandığı mevzileri burjuvazinin sinsice işgal etmesine yaramaktadır. Partilerin amacı, «Proletaryayı egemen sınıf haline yükseltmektir» yoksa işçiden kopuk kadroların egemen güç haline gelmesi değildir Leninist parti anlayışı. Burjuvazide», bütün üretim araçlarını proletarya elinde proletarya devletinin elinde toplamaktır kesin ve nihaî amaç. Ve de «... bireyin özgür gelişmesidir...» Marksizmin kesin amacı. Bütün bunlarda ortak parantez içinde (PROLETARYA) vardır. Yani kavganın başından sonuna belirleyen ve tavır alan proletaryadır. ve onun kesin egemen olduğu öncü partisidir. Sınıfsal çatışmanın boyutlarını ve kavganın şemasını koşullara ve çevre-koşullarının belirlediği genel geçer ilkeler ışığında proletarya çizecek ve kavgayı verecektir. Bu kavga, ne dışardan zorlamalarla ne «suni dengeyi bozma teorileri» ile beslenen goşizmle, ne de işçi sınıfı kavgasını sosyal demokrasiye teslim eden« barış içinde birarada yaşama» likidasyonu ile deforme edilebilir. Proletaryanın kesin eylemi bu eyleme varan yoldaki demokrasi kavgası, talepleri doğrultusunda verilecek genel ve güncel mücadele planlaması, bir seri çevrekoşulların belirlediği mücadele yöntemi ve sonuç olarak nicesellikten nitelik sıçramasını yapması mücadelenin geçici ve son durağını belirleyici etkenlerdir. Marksizmin yadsınamayan doğruluğu bu kesinlik ve genel geçer somutlamayı doğru getirmesi ve yüzyıldır bu canlılığını korumasındandır. Sosyalist devrimin, «bir anda» ortaya çıkıveren patlamaların sonu-

cu değil toplamların gelişim yasasının ve Leninizmin de bu gelişim yasalarının hızlanmasında rol oynayan parti anlayışını getirmesi ile «devrim sürecini hızlandırmak» sonucu olduğu ortadadır.

Ve de gerçekten sosyalist partilerin görevi bu süreci hızlandırmaktır. «Çoban Köpekleri gibi ağır ve hantal ellerin» burjuvazinin boğazına sarılmasını sağlamaktır. Yoksa, ince, narin hanım ellerinin burjuvazinin boğazını sıkamıyacağı ve bu ağır ellerin görevini göremiyecekleri açıktır.

AĞA - BÜROKRAT İKİLİSİNİN ORTAYA ÇIKAN ZULUMLARINDAN BİRİ

«Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.»

«Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, Milli, Demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.»

«Yaşamak için öldürmek, öldürülmemek için güçlüye dayanmak, Doğa Yasasıdır bu yörede.»

«Olayların sorumlusu Halkı soyan Ağaları koruyanlardır.»

Yukardaki dört cümlenin ilk ikisi Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının birinci ve ikinci maddeleri, üçüncü ve dördüncü cümleler ise Cumhuriyet gazetesinin 21 Ekim ve 23 Ekim tarihli sayılarında yayımlanan bir yazı dizisinin başlıklarıdır. Hemen söyleyelim, Cumhuriyet gazetesindeki yazı dizisi Türkiye'den söz ediyor, başka bir ülkeden değil. Yani Anayasasına göre «...insan haklarına dayanan... sosyal bir hukuk devleti.»nde, insanlar, «Yaşamak için öldürmek, öldürülmemek için güçlüye dayanmak» zorundalar.

Gerçekler gazetede yazıldığı gibiyse, o ülkede **bir hukuk devletinden** hele **sosyal bir hukuk devletinden** söz edilebilirmi? Ama, gerçekler Cumhuriyet gazetesinin yazdığı gibidir ve kâğıt üzerinde de Türkiye sosyal bir hukuk devletidir. Öyleyse bu dehşet verici tutarsızlık, bu büyük çelişkinin nedenlerini aramak gerekir. Bu çelişki Türkiye'de Ağa - Bürokrat - Burjuvazi üçlüsünün egemen sınıflar olarak yönetimi ellerinde bulundurmasındadır.

OLAYLAR

Hakkâri ilinin Beştüşşebab ilçesine bağlı Tuzluca köyünde Jirki aşireti ile jandarmalar arasında müsademe çıkmış ve altı jandarma eri ile aşiret reisi vurularak öldürülmüştür. Gazetelerde böyle verilen bir haber. Acaba ünlü deyimi ile «adi bir zabıta vakası» mıdır?

Basını izlemeye devam ettikçe olayın «adi bir zabıta vakası»ndan

biraz daha büyük olduğu ortaya çıkıyor. Burjuva basınının bile küçültemediği kadar büyük olan olayı, bu kere saptırma gayretleri ortaya çıktı. Konuyu Kürtlerin ayaklanması şeklinde yorumlamaya uygun haber ve yazılar basında yer almaya başladı. Diyarbakır'dan komando birliğinin Beytüşşebab'a gönderilmesi, olayın geçtiği yerlerin yasak bölge ilân edilerek kimsenin girmesine izin verilmemesi, ondan fazla köyün bütün insanlarının köylerini terkedip dağlara çıktığı haberlerini, Hürriyet gazetesinin Diyarbakır muhabirinin esrarengiz bir şekilde öldürülmesi izledi.

Bütün bunlar yurdumuzda, Faşizmi tam anlamıyla hükümran kılmak isteyen egemen sınıfların gerekçe yaratmalarına, Anti - Komünistliklerine bir de ırkçılıklarını ekleyerek, Doğuda yaşayan emekçı halkımıza karşı baskı ve zulümlerini arttırma özlemlerine neden oldu.

Öteyandan, nerelerden desteklendiklerine dair çeşitli rivayetler dolaşan, şövenist kürtçülerin, propagandalarını arttırma olanakları doğdu.

«Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı» konusunu iyi bilmeyen, doğulu ve batılı bütün Türkiyeli emekçilerin el birliği ile kuracakları Bağımsız Türkiye Sosyalizmi savaşı yerine yanlış bazı görüşler geliştiren kimi devrimciler de Tuzluca olaylarını, kendi açılarından değerlendirmeğe kalktılar.

Olayın böylesine çeşitli şekillerde saptırılarak, tozdan dumandan ferman okunmaz hale gelmesi, aslında olayı çıkartanların istedikleri şeylerdir. Tuzluca'da aşiret reisinin ve altı jandarma erinin öldürülmesiyle başlayan olaylara doğru teşhis koymak ve doğru öneriler getirmek şarttır.

BİLİNENLER

Türkiye'de, Ağa - Bürokrat - Burjuvazi üçlüsünden oluşan egemen sınıfların öteden beri Doğu ve Güneydoğu Anadoluda, yurdumuzun diğer bölgelerinde farklı bir politika izlediği bilinen bir gerçektir. Emperyalizme bağlı, geri bırakılmış Türkiye'nin doğu ve güneydoğusu diğer bölgelere göre daha da geri bırakılmıştır. Osmanlılardan beri buna özellikle dikkat gösterilmiştir. Oraların yönetimi Ağa-Bürokrat ikilisine bırakılmıştır. Cumhuriyet gazetesinin 12 Ekim tarihli sayısında, Yalçın Doğan'ın «Tuzluca ve Jirki aşireti olayı» başlığı ile yayınlanmaya başlıyan yazı dizisinde «bu durum Osmanlılardan beri böyle. Osmanlılar Irak ve Suriye sınırının savunmasını Hutor aşiretine bırakmışlar» denilmektedir. Bir Devletin sınırının savunması, bir

aşirete bırakılıyor. Peki karşılığında ne veriliyor? «Aşirete bırakılmak» ne demektir? Bu görev karşılığında aşiret beyi, beyliğini (ağalığını yani, sömürü düzenini yani) sürdürme imtiyazını alıyor. Bu ağalığın ne biçim ağalık olduğu, sözünü ettiğimiz yazı dizisi ile yine Cumhuriyet gazetesinde Barış Alfiliz imzalı bir başka yazı dizisinde iyice ortaya çıkıyor.

Öldürülen ağa, Ahmet Adıyaman, «...Otuzbeş yaşlarında bir asker kaçağı. Adam öldürme, kız kaçırma, köy yakma suçları ise sayısız.» biri. Yine aynı yazı dizisine göre, «...Yörede adam öldüren, kız kaçıran, asker kaçağı olan Ahmet ağaya koşar. Ahmet ağanın ilk yaptığı gelenleri makinalı silahlarla donatıp emrinde çalıştırmaktır. **Buna karşılık olarak da onları** nüfuzlu düşmanlarına ve **idareye karşı korumak.»** ... «En ufak bir açıkları görüldüğü an öldürülebilir, jandarmaya teslim edilebilirler. Tabi Ahmet ağa isterse.»

Bu asker kaçağı, adam öldürmek, kız kaçırmak, köy yakmak suçlarının (hem de mükerrer işlenmiş) sanığı ağa Beytüşşebap ilçesinin çarşısında Cumhuriyetin Kaymakamı ile (yani en büyük mülki amir) kol kola geziyor. Yazar fotoğraflarını çekmek isteyince, gençler engelliyorlar. Başına bir iş gelmesin diye.

Ahmet ağanın tanımını yaparken, yazar, kendisine sığınan katilleri idareye karşı koruduğunu yazıyor. İdare nedir? Devlettir. Katiller, bir başka katilin yanına kapılandıklarında devlete karşı korunmuş oluyorlar. O Devletin, o idarî bölümde en yüksek yöneticisi olan kaymakam da, katilleri devlete karşı koruyan bir başka büyük katille kol kola geziyor.

Şimdi bu olaya, basiretsiz bir kaymakamın yanlış davranışı olarak ve istisnai bir olay olarak bakmak istiyenler olabilir. Oysa bunun tersi olduğu zaman istisnaî bir olay olur. O zaman da kaymakamın başına olmadık işler gelir. Örneğin sürülür. Evine bomba atılır. Viranşehir kaymakamı gibi intihar eder!... Kaymakamlar hele Beytüşşebab gibi küçük ilçelerde, bürokrasi çarklarında birer ufacık dişliler olmaya aday kişilerdir. Bürokrasinin mantığını kavrar, ona ayak uydururlarsa ağır fakat emin adımlarla mesleklerinde yürür giderler. Bu mantığı kavrayamaz, ya da devrimci bir tavırla karşı çıkmaya kalkarlarsa istisnai bir olay o zaman olur.

Nitekim, Tuzluca olaylarından sonra, ne kaymakam, ne savcı ne de bir başka yönetici, bütün yazılanlara karşın, soruşturma sonunda, cazalandırılmamışlardır. Demek ki olay «mahalli» ya da «basiretsizlik» falan değildir. Basbayağı düzenin mantığına uygundur.

Ağanın öldürülmesinin nedeni ise ne kavak kesme, ne savcı tokatlama, ne de jandarma erinin heyecanlanıp ateş açmasıdır. Tam

anlamıyla «Ecel geldi cihane, baş ağrısı bahane» türünden yakıştırmalardır hepsi.

Yine yukarda sözünü ettiğimiz yazı dizisine dönerek, yörede görevli bir karayolları mühendisi şöyle konuşuyor: «İki ağa var başlarında. Ahmet ağa. Hacı Öter ağa. İki ağa olağan değil. Buralarda çok güçlüdürler. Onun için de güçlerini kırmak isteyen güçler var. Söyletmeyin şimdi beni. Hepimizin bildiği güçler. İçten ve dıştan beslenen güçler. Amerikasına, CİA sına varana kadar. Bölmek isterler Jirkileri. Onun içindir ki aşirette iki baş yaratmışlardır... Aşireti bölemediler, ağayı öldürdüler. «...Demek ki, doğal olanı bir işarete bir ağadır. Düzenin kuralı böyledir. Ve de egemen güçler ittifakında bu ağa aşiretiyle birlikte kendine düşeni yapacaktır. Biraz «çızıdan çıktı» mı iki ağa yaratılır, aşiret bölünmeye çalışılır. Bu işin içine Amerika girer, CIA girer, mühendisin söylemediğini biz ekliyelim, bürokratlar girer. Yine mühendisin eksiğini tamamlıyalım, «Çızıdan çıkmayan» ağaların işine de Amerika karışır, CIA karışır., bürokrasi karışır. Çünkü «ağalık düzeni» onların düzeni, onların tezgâhıdır.

Şu günlerde Ağa - Bürokrat - Burjuvazi üçgeninin, doğudaki kürtlerin sırtından bir olay yaratmak, bir şeyler çevirmek işine gelmiştir, ve de çevirmiştir. Bunu böylece saptamak, çeşitli saptırmalara kulakları tıkamak gereklidir. Bu, gerekirse, batıda Tanman ağanın topraklarında da olabilirdi. Önemli olan, çevirilen «işi» bulup ortaya çıkarmak. Bundan daha önemli olan da, doğulu emekçileri ağa - bürokrasi baskısından kurtarmak, onları batılı emekçilerle el ele Bağımsız Türkiye Sosyalizmi uğraşı içine sokmaktır.

«Biz kimik ki, dövlet baba baksın bize can?» diye, «Ahmet ağa bize bakar. O öldi, bize el bakmaz ki, neyleyeyin ben can?» diye gazeteciye sorular soran Tuzlucalı köylü emekçiye, aslında «dövlet babanın» sahibi aslisinin kendisi olduğunu, Ahmet ağanın Tuzlucalılara değil, Tuzlucalıların Ahmet ağaya baktıklarını, üstelik sade Ahmet ağaya değil, Kürt, Türk daha birçok ağayı beyi, patronu emekçilerin bakıp beslediğini anlatmak. Onlara insanlıklarını, emekçiliklerini benimsetmek; Türkiyenin doğusundaki, batısındaki, kuzeyinde, güneyindeki işçi sınıfıyla, köylüleriyle, tüm emekçileriyle el birliği, gönül birliği ederek, insanlık dışı zulümden, baskıdan kurtulabileceğini anlatmak gereklidir.

Yoksa bürokrasiyi bir şekilde ele geçirip, aslında bu günkü düzeni bir başka düzeyde sürdürerek Tuzluca'lı emekçilere «bakmak»ın teorilerini geliştirmeye uğraşmak, Türkiye'ye hiç bir yarar getirmez.

SOSYALİST PARTİ ŞİŞLİ İLÇESİ
SALDIRIYA UĞRADI

8 Kasım 1975 Cumartesi günü kendi lokalinde açılışını yapan Sosyalist Parti Şişli İlçesi, açılıştan önce geceyarısı faşistler tarafından basılarak lokalin camları kırılmış, içerde tahribat yapılmış, tabelası indirilmek istenmiş, ancak, gürültüyü duyup uyanan halkın tepkisinden korkan faşistler bu çirkin eylemlerini bırakıp selâmeti kaçmakta bulmuşlardır. Bu saldırı üzerine dergimize bir demeç veren S.P. Şişli İlçe Başkanı Metin Sallahoğlu'nun demeci şöyledir:

«Son aylarda yurdumuzun çeşitli yerlerinden devrimci kuruluş ve kişilere faşistlerin yaptığı saldırı haberlerinin gelmediği gün geçmiyor. Seçimlerde umduklarını bulamayan faşistler şimdi saldırganlıklarını arttırarak faşizme ortam hazırlamaya çalışıyorlar.

Partimizin Şişli İlçesine yapılan saldırı da genel saldırı plânının bir parçasıdır. Bu vesile ile S.P. li olarak şunu bir kere daha belirteyim ki, emekçi halkımızın günden güne bilinçlenmesi faşizm karşısında en büyük güvencedir. Uyanan ve kurtuluşunun sosyalizmde olduğu bilincine varan emekçi halkımız Partimiz saflarında toplanmaktadır. Faşistlerin bütün saldırıları bu çelikten duvar karşısında yok olmaya mahkûmdur.»

Yukarıda da belirttiğimiz gibi 8 kasım cumartesi günü açılışını ilçe binasında bir toplantı düzenleyerek yapan Şişli ilçesinin bu açılışına partililerle birlikte kalabalık bir halk topluluğu da izlemiş, ayrıca toplantıya Devrimci Gençler Birliği, Haliç Halk Birliği ve diğer devrimci kuruluşlar da katılmışlardır.

Toplantıyı bir konuşma yaparak açan S.P. Şişli İlçe Başkanı Metin Sallahoğlu'ndan sonra, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar aşağıdaki konuşmayı yapmıştır:

«Bir yılı aşkın bir zamandan beri süren ve MC iktidarınca, en azından hoşgörü ile karşılandığı görülen, ülkü ocaklı faşistlerin silahlı saldırıları, Lübnan'daki gibi silahlı bir sağ - sol çatışması çıkartarak, ordunun müdahalesini davet etmek amacını güdüyor. Sol'un bu yoldan saf dışı edilip susturulması, Amerika ile eski yakın ilişkilerin yeniden kurulmasına olanak sağlayacaktır. Orta - Doğuda ciddî bir bunalımla karşı karşıya bulunan Amerikan emperyalizmi, Türkiye'deki üslerinde eski hareket serbestliğine kavuşmak istiyor. Faşizm, geri bırakılmış ülkelerde emperyalizmin bir alt-ürünü olarak karşımıza çıkar. Emperyalizm, bu bunalım dönemlerinde faşizme sarılır. Amerikan emperyalizminin ve işbirlikçi sermaye çevrelerinin, solu saf dışı edecek bir faşit yönetimin kurulmasında, çıkarları birleşiyor. Demokrasi bir kez askıya alındı mı, üsler sorununu da, Kıb-

rıs sorununu da, haşhaş sorununuda, yardım sorununu da, boykotlar, grevler sorununu da çözmek kolaydır. Türkiye dikensiz gül bahçesi haline gelir, beyler ve Amerikalı efendileri için... Caniyane bir tertip karşısında bulunuyoruz. Tüm solcular, tüm yurtseverler uyanık ve tetikte olmalıdır. Oyuna getirilmemeliyiz.

«Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm yolundaki mücadelemiz, çok yönlü bir savaş, Gerçekleri tümü ile kavramış olmak için, durumu, iki süper-Devletin, Türkiyede çelişen çıkarları ve mücadeleleri açısından da değerlendirmek gerekir. Türkiye, her iki süper-Devlet için büyük önem taşıyor. Türkiye'nin stratejik konumundan her ikisi de kendi hesabına yararlanmak istemektedir. Bugün Türkiye Amerikan askeri sisteminde bir ileri karakoldur. Ama Sovyetler Birliği bu durumun değişmesini elbet ister, hiç değilse yumuşak karnına çevrilmiş silahlardan arınmasını ister Türkiye'nin. Nitekim son zamanlarda Türk - Amerikan ilişkilerindeki gerginlik, Sovyetlerin Türkiye'ye yakınlaşma gayretlerini kamçılamıştır. Türk burjuvazisini kazanmak için Sovyetler, her türlü yardıma hazır görünüyorlar. Beriyandan bu yardımların, dolaylı olarak da olsa Türk burjuvazisine yapıldığı ve Türkiye'de kapitalist ilişkileri güçlendirdiği açık bir gerçektir. Sovyetler Birliği, Türkiye'de iyi komşuluk ilişkileri sürdürecek bir hükümetin işbaşında bulunmasından yanadır. Ve bu Devlet olarak onun en doğal hakkıdır. Nasıl ki, Türkiye'de kendisine yakınlık gösteren bir sol'un güçlenmesini istemesi de, olağan sayılır. Ancak bağımsız Türk Sol'u olarak, bizim de kendi politikamızı özgürce saptamamız en açık bir hakkımızdır. İki süper - Devlet arasında bağımsız Türk Sol'u her ikisine karşı da bağımsızlığını koruyacaktır. Bağımsızlığımızın dört bir yana karşı korunması, sıralamaya tabi tutulamıyacak, hayati bir sorundur. Bağımsızlığımızı sadece Amerika'ya karşı savunmak, bağımsızlığa veda etmek olur. Amerikan emperyalizmine karşı savaşırken, bağımsızlığımızı, bağımsız karar ve davranışlarla herkese karşı korumak durumundayız.

«Sosyalist Parti olarak biz bloklar dışı tam bağımsız bir dış politika için mücadele ediyoruz. Ne Amerika ne Sovyetler Birliği ne Çin ne de her hangi bir yabancı Devlet... Yaşasın Bloklar dışı bağımsız sosyalizme yürüyen demokratik Türkiye.

«Sosyalist Yol bundan böyle koşullar elverdiği müddetçe bize gelen yazıları yayımlamaya çalışacaktır. Bu sayımızdan itibaren bu mektup ve yazılardan bazılarını yayımlıyoruz.»

Sayın Sosyalist Yol Dergisine:

Sosyalizm yolunda yaptığınız mücadelede size yürekten başarılar dileriz. Gerçek proleterya partisinin koyacağı eylemlerle, alacağı tavırlarla belli olacağı inancındayız.

Saygılarımızla...

TEPEBAŞI KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

* * *

Sosyalist Yol Dergisi
Yazı İşleri Müdürlüğüne

Halkımızın Emperyalizme ve faşizme karşı olan mücadelesini daha da güçlendirmek için Düzce'de «Düzce Demokratik Kültür Derneğini kurduk.

Halkımızın kurtuluşu ve ülkemizin bağımsızlığı için yılmadan mücadeleye kararlı olduğumuzu bildiririz.

Kahrolsun Emperyalizm
Yaşasın Bağımsız Türkiye

Başarı dileklerimizle...

DÜZCE DEMOKRATİK KÜLTÜR
DERNEĞİ KURUCULARI

Sayın yöneticiler,

SOSYALİST YOL'un ilk sayısını, öncelikle sayın Mehmet Ali Aybar'ın SP'nin kuruluş toplantısında yaptığı konuşmayı ve Sosyalist Parti'nin programının ilk bölümünü yararlanarak okudum. İşçi sınıfının tarihi düşüncesinin ülkemizin somut koşullarına yaratıcı bir biçimde uygulanması demek olan «Türkiye'ye özgü ve bağımsız» sosyalist düşüncenin ve bu doğru düşünce doğrultusunda verilecek mücadelenin başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm emekçi halkımız tarafından benimsenip geliştirileceğine inanıyorum.

Geçtiğimiz yıllarda, öncelikle gençlik mücadeleleri içinde birçoğumuz «Türkiye'ye özgü ve bağımsız sosyalizm» kavramının özünü kavrayamamıştık. 1961 sonrası sosyalist düşüncenin ülkemizde hızla serpilip geliştiği dönemde yer yer somut hedeflerden uzaklaşmış, soyut kavram kargaşalıkları arasında, sonu gelmez strateji tartışmaları arasında örneğin en önemli ilkelerden birini: insanın sosyalizm için değil, sosyalizmin insanlar için olduğu ilkesini gözden kaçırmıştık. Ancak ülkemizdeki gelişmeler, geçirdiğimiz baskı dönemi, günümüzde 1971 öncesinden farklı bir düzeyde yürütülen tartışmalar, genel sol hareket içindeki safların ve bu safların savundukları görüşlerin daha açık olarak görülebilmelerini sağlamada yardımcı oldu. Bilmiyorum bu görüşüm genelleştirilebilir mi, fakat bu benim için böyle oldu.

Bugün değişik saflarda olan, değişik görüşleri savunan birçok sosyalist gibi ben de YÖN Hareketi aşamasını geçirdim. 1965 Şubatında TİP'e üye oldum. Fakat aynı tarihlerden bu yana yurtdışında olduğumdan ne bağlı olduğum Kadıköy ilçesindeki çalışmalara ne de genel parti çalışmalarına istenilen ölçüde katkıda bulunamadım. Tüm katkım o zamanlar bulunduğum Heidelberg şehrinde ve daha sonra Nürnberg'de çevredeki işçi ve öğrenci arkadaşları TİP saflarına katmak, üye yazmak çabalarından ileri geçmedi. Parti üyeliğim TİP kapatılana kadar sürdü. 1969 yılında ise Aydınlık çevresindeki harekete katıldım. Aydınlık dergisine «Dünya ve Türkiye» bölümünde yayınlanmak üzere yazılar gönderdim. Daha sonra derginin çeşitli sayılarında imzalı olarak «Federal Almanya'da ekonominin yeniden askerileştirilmesi» «Lâtin Amerika'da devrimci hareket». «Hindis-

tan'da devrimci hareket», «Doğu Almanya Meselesi» vb. gibi yazılarım yayınlandı. Bu yazılar daha sonra aynı harekette yer alan arkadaşlar tarafından yer yer «Milli Demokratik Devrim stratejisinin özüyle bağdaşmadığı», «sosyalist devrimi savundukları», «köylülüğe gerekli önem verilmediği» v.s. gerekçelerle eleştirildi. İlerideki tarihlerde dergide ve buna bağlı olarak içinde bulunduğum harekette ortaya çıkan ayrılık durumunda bir çok arkadaşla birlikte P. D. Aydınlık saflarına katıldım. Bu hareketin saflarında da değişik düzeylerde çalışmalar yaptım. Hareketin yayın organlarının yurt dışında yayılması, işçi ve öğrenci seminerlerinde bu düşüncenin savunulması, aynı hareket doğrultusundaki örgütlenme hareketlerine katıldım. 1971 ortalarında ise bu hareketle organik bağlarım koptu. «Aşırı demokratik, parlamentarist, sendikalist eğilimler taşıdığım» gerekçesiyle eleştirildim. Fakat ayrılığımız düşmanca olmayan bir biçimde oldu.

O tarihlerden bu yana halkımızın faşizme karşı mücadelesini, demokrasi ve bağımsızlık mücadelesini bir birey olarak destekliyorum. Ve olanaklarım ölçüsünde katkıda bulunmaya çaba gösteriyorum. Bu dönemde öncelikle tekelci kapitalizmin yabancı işçi sömürüsü konusunda çalışmalar yaptım. Bu çalışmaların bir bölümü özet halinde Yeni Ortam'da yayınlandı. Çevredeki Alman işçi kuruluşları bunları yer yer değerlendiriyorlar. Öte yandan Almanya ve İtalya'da faşizmin gelişmesi, geri bırakılmış ülkelerde emperyalizmin bu ülkeleri faşistleştirme çabalarını inceliyorum. Son üç yıldır Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye Koordinasyon Gurubunda danışmanlık görevim var. Bunun dışında herhangi bir örgütle organik bağım yok.

Özgür ve bağımsız bir Türkiye için, geleceğin sosyalist Türkiyesi için verdiğiniz mücadelede başarılar diler, dost selâmlarımı gönderirim.

Deniz H. KAVUKÇUOĞLU

SOSYALİST YOL'dan okurlarına duyuru:

Dergimiz ilk sayısında açıklanan ilkeler ışığında yayın yapıyor. Genel doğrultusunda mutabık olmakla birlikte, kimi yazar arkadaşlarımızın kişisel yorumlar getirdiklerine tanık oluyoruz. Bu sevindirici bir gelişme sayılsa da, bu gibi yazıların Sosyalist Yolu bağlamadığı açıktır.

Bu vesile ile Sosyalist Yol zamanımızın en ciddi sorunlarından biri olan Çin - Sovyet anlaşmazlığı ve bunun Dünya sosyalist hareketinde neden olduğu bölünmeler hakkında bir inceleme yazısı yayımlıyacaktır.

Sosyalist Yol

PAYEL YAYINEVİ SUNAR :

- FAŞİZMİN KİTLE RUHU ANLAYIŞI — 30.—
  Vılhelm Reıch
  Çev: Bertan Onaran
- SUÇSUZLAR — 10.—
  Howard Fast
  (Roman)
- YALNIZLAR — 10.—
  Zaven Biberyan
  (Roman)
- ÇAĞDAŞ GERÇEKÇİLİĞİN ANLAMI — 8.—
  György Lukacs
- TARÇIN KOKULU KIZ — 25.—
  Jorge Amado
  (Roman)
- GECENİN ÇOBANLARI — 25.—
  Jorge Amado
  (Roman)
- YASIMI TUTACAKSIN — 20.—
  Dominique Lapierre
  Larry Collins

PAYEL YAYINEVİ

Nuruosmaniye Cad. Atasaray
No. 405 CAĞALOĞLU - İST.
P.K. 889 - İSTANBUL

SOSYALİST PARTİ PROGRAMI

ÇIKIYOR

FİYATI : 10.- TL.

İsteme ve her türlü yazışma :
SOSYALİST PARTİ LOKALİ
Alayköşkü Caddesi
Sıdıka Batu İş Hanı
No. 13 Kat : 3 No. 303
Cağaloğlu - IST.

Fiyatı : 750 Krş.